

Katedra: Katedra českého jazyka a literatury

Studijní program: Filologie

Studijní obor: Český jazyk a literatura

**Dívčí romány Lenky Lanczové (námětové okruhy,
postavy, jazyk a styl)**

**The girl Novels of Lenka Lanczová (Thematic
Constituency, Characters, Languages and Writing)**

Bakalářská práce: 10-FP-KČL-B-20

Autor:

Lucie KREMLOVÁ

Podpis:

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Váňová

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
73	0	0	0	40	10

V Liberci dne: 1. 12. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra českého jazyka a literatury

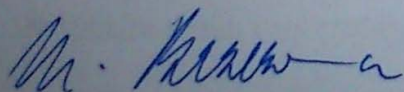
ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

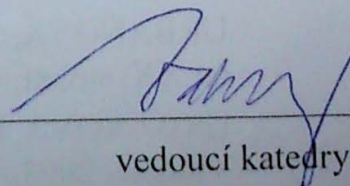
pro (kandidát): Lucie KREMLOVÁ
adresa: Holubova 594, 463 12 Liberec 25
studijní obor (kombinace): Filologie - český jazyk a literatura
Název BP: **Dívčí romány Lenky Lanczové (námětové okruhy, postavy, jazyk a styl)**
Název BP v angličtině: **The girl Novels of Lenka Lanczová (Thematic Constituency, Characters, Languages and Writing)**
Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Váňová
Konzultant:
Termín odevzdání: duben 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 28. 4. 2010

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): KREMLOVÁ LUCIE

Datum: 29. 11. 2011

Podpis: Kremlová

- Název BP: DÍVČÍ ROMÁNY L. LANCZOVÉ (NÁMĚTOVÉ OKRUHY, POSTAVY, JAZYK A STYL)
- Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Váňová
- Cíl: Dívčí román z hlediska genologického; cesty a proměny žánru v 90. letech 20. století; próza s dívčí hrdinkou vs triviální literatura; analýza vybraných titulů L. Lanczové: typy hrdinek, námětové okruhy, jazyk a styl.
- Požadavky: Studium primární a sekundární literatury.
- Metody: Textová analýza, interpretace, komparace, syntéza.
- Literatura: LANCZOVÁ, Lenka. Schody do nebe. Český Těšín : Víkend, 1999.
LANCZOVÁ, Lenka. Most do Země lásky. Český Těšín : Víkend, 2002.
LANCZOVÁ, Lenka. Pár minut lásky. Český Těšín : Víkend, 2004.
LANCZOVÁ, Lenka. Postel plná růží. Český Těšín : Víkend, 2003.
LANCZOVÁ, Lenka. Hořká chuť lásky. Český Těšín : Víkend, 2001.
LANCZOVÁ, Lenka. Past na kočku. Český Těšín : Víkend, 2001.
LANCZOVÁ, Lenka. Dotečky noci. 2. vydání. Český Těšín : Víkend, 2007.
LANCZOVÁ, Lenka. Šeptej do ticha. Český Těšín : Víkend, 2005.
LANCZOVÁ, Lenka. Zašeptej do vlasů. Český Těšín : Víkend, 2006.
LANCZOVÁ, Lenka. Pošeptej po větru. Český Těšín : Víkend, 2009.
MOCNÁ, Dagmar. Červená knihovna. Studie kulturně a literárně historická. Praha - Litomyšl : Paseka, 1996.
SIEGLOVÁ, Naděžda. Próza s dívčí hrdinkou. Brno : CERM, 2000.
SIROVÁTKA, Oldřich. Literatura na okraji. Praha : Československý spisovatel, 1990.
TOMAN, Jaroslav. Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež. Brno : CERM, 2000.
URBANOVÁ, Svatava. Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90 let XX. století. Olomouc: Votobia, 2004.
URBANOVÁ, Svatava. Meandry a metamorfózy dětské literatury. Olomouc Votobia, 2003.
VAŘEJKOVÁ, Věra. Česká próza s dívčí hrdinkou I, II. Ostrava : Scholaforum, 1995.

Čestné prohlášení

Název práce: Dívčí romány Lenky Lanczové (námětové okruhy,
postavy, jazyk a styl)
**Jméno a příjmení
autora:** Lucie Kremlová
Osobní číslo: P08000056

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 1. 12. 2011

Lucie Kremlová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Kateřině Vánové za cenné rady a připomínky k bakalářské práci.

Anotace

Bakalářská práce Dívčí romány Lenky Lanczové (námětové okruhy, postavy, jazyk a styl) poukáže na geneologické hledisko románů pro dívky, zaměří se na námětové okruhy, které jsou v dílech využity, provede typizaci postav, zohlední stylizační prvky a provede jazykovou analýzu u vybraných titulů. Zaměří se na konfrontaci prózy s dívčí hrdinkou a triviální literaturou. V rovině lexikální nás seznámí s frekvencí jazykových prostředků a v rovině syntaktické zmíní stavbu věty a odchylky od větné stavby.

Cílem bakalářské práce bude zohlednit všechny zmíněné složky a zjistit úlohu, kterou romány Lenky Lanczové plní v současné literatuře pro dospívající mládež.

Annotation

The thesis points out the genealogical aspect of novels for women, focuses on the topic sphere used in the works, performs character typification and consults a language analysis of chosen works. It will confront prose with a female protagonist and a trivial literature. On the lexical level it introduces us to the frequency of language devices and on the syntactic level it mentions the structure of the sentences and syntactic divergences. The aim of the thesis is to consider all the aforementioned elements and identify the role, which Lenka Lanczová's novels perform in contemporary literature for adolescents.

Klíčová slova

Lenka Lanczová, dívčí romány, námětové okruhy, jazyk, styl a postavy

Key words

Lenka Lanczova, girl novels, thematic constituency, language, writing a characters

Obsah:

1	Úvod	7
2	Próza s dívčí hrdinkou.....	8
2.1	<i>Charakteristika žánru .....</i>	8
2.1.1	Diskuze o charakteristice žánru	9
2.1	<i>Vývoj žánru .....</i>	11
2.2.1	Podoby dívčího románu v 90. letech	14
2.3	<i>Triviální literatura .....</i>	17
2.3.1	Červená knihovna	18
3	Lenka Lanczová	20
3.1	Medailonek autorky	20
3.2	<i>Analýza vybraných titulů .....</i>	21
3.2.1	Most do Země lásky.....	22
3.2.2	Prázdniny pro zaláskované	25
3.2.3	Hvězda naděje.....	28
3.2.4	Třináctá komnata	31
3.3	<i>Typické rysy tvorby Lenky Lanczové .....</i>	33
3.3.1	Námětové okruhy.....	38
3.3.2	Jazyková analýza vybraných próz	39
3.3.3	Styl.....	48
3.3.4	Postavy.....	51
3.3.5	Prostředí	53
3.3.6	Čas	55
4	Ohlasy na tvorbu Lenky Lanczové.....	56
5	Závěr	60
6	Použitá literatura	62
7	Přílohy.....	64

Seznam použitých zkratek a symbolů:

aj. = a jiné

apod. = a podobně

atd. = a tak dále

kol. = kolektiv

např. = například

s. = strana

srov. = srovnej

tj. = to jest

tzv. = takzvaný

1 Úvod

Tématem mé bakalářské práce jsou dívčí romány Lenky Lanczové se zaměřením na námětové okruhy, postavy, jazyk a styl.

Próza pro dívky byla jedním z nejdiskutovanějších žánrů. Polemiky se týkaly především charakteristiky žánru, která souvisela s pojmovou nejednotností. Terminologie se lišila podle přítomnosti či absence umělecké hodnoty.¹

Nový politický režim po roce 1989 mimo jiné zapříčinil, že se z dívčího románu stalo spotřební zboží. Ačkoli se v literatuře objevila nová, tabuizovaná témata, autoři se neubránili stereotypům, hyperbolizaci a klišé, a tak se dívčí román ocitl v pásmu triviální literatury.²

V roce 1992 vstoupila do literatury Lenka Lanczová, která během následujícího desetiletí vydala přes 30 knih a stala se jednou z nejčtenějších autorek 90. let, jak dokládají soudobé čtenářské ankety.

Cílem mé bakalářské práce bude zaměřit se na autorku nejen z hlediska textů, ale zohlednit názory kritiků a ohlasy čtenářek na ně.

V této souvislosti se pokusím o konfrontaci svých čtenářských zkušeností s kritickými soudobými názory.

Bakalářskou práci jsem rozdělila na dvě části. První část bude teoretická. Zmíním charakteristiku žánru a zaměřím se na geneologické hledisko románů pro dívky, přičemž uvedu několik různých názorových postojů soudobých literárních kritiků a teoretiků. Provedu také historický vývoj žánru.

Ve druhé části budu věnovat pozornost tvorbě Lenky Lanczové. Provedu analýzu u vybraných titulů a zmíním typické rysy její tvorby. Zaměřím se na námětové okruhy, které ve svých románech autorka využívá, představím prototypy hrdinek, charakteristické pro její tvorbu, a zohledním jazykové prostředky či styl.

---

¹ SIEGLOVÁ, N.: *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000.

² Srov. SIEGLOVÁ, N.: *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. a TOMAN, J. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno : CERM, 2000.

2 Próza s dívčí hrdinkou

2.1 Charakteristika žánru

Encyklopedie literárních žánrů³ specifikuje dívčí román jako žánr populární literatury, který emotivním příběhem pomáhá adolescentním čtenářkám k jejich osobnostní proměně. Dívčí román zachycuje rozvoj osobnosti hlavní hrdinky v konfrontaci s jejím okolím (rodiči, učitelé a jejich výchovnými metodami, dále s kolektivem vrstevnice). Podstatnou funkcí dívčího románu je ztotožnění čtenářek s hlavní hrdinkou a situacemi, kterým dívka čelí. Hlavní hrdinka zpravidla čelí konfliktním situacím a prochází osobními zkouškami, které jsou dány příchodem do nové školy, úmrtím blízké osoby nebo rozvodem rodičů či vstupem do zaměstnání. Hrdinka se učí orientovat ve společnosti, snaží se vzniklé situace řešit, a tím citově, mravně i intelektuálně dospívá.

V rámci dívčího románu rozlišuje též zdroj dvojí model příběhu: příběh kultivační a emancipační. V kultivačních příbězích vystupují zpravidla hrdinky-uličnice s dobrým srdcem, ze kterých se postupně stávají uvědomělé ženské bytosti. Typickými hrdinkami příběhů emancipačních jsou nesebevědomé a nenápadné dívky, které se nečekaně rozvinou v nadané a úspěšné osobnosti.

Podle Slovníku literární teorie⁴ dívčí román zobrazuje „*životní situace příznačné pro dospívající dívky a jim určený k četbě*“ a uvádí dívčí hrdinku, exponovanou citovou problematiku a konfliktní situace, které se vztahují na určité prostředí, ve kterém si hrdinka buduje své „*mravní kvality*“, např. školní prostředí, ples, penzionát, vstup do povolání, rodinné prostředí, první milostné okouzlení atd.

Miroslava Genčiová si také všímá přítomnosti hlavní hrdinky, ale navíc ještě zdůrazňuje, že se dívčí román odehrává během určitého období (adolescence), které je typické pro „*citové vyspívání, nejasné, teprve vznikající erotické vztahy*.“⁵

Mocná a Peterka dále zmiňují, že k hrdinčině uvědomování si sebe sama dopomáhá příběh lásky, kterému je věnována největší pozornost. V těchto případech se pak román

---

³ MOCNÁ, D., PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha-Litomyšl : Paseka, 2004. s. 113.

⁴ VLAŠÍN, Š. *Slovník literární teorie*. Praha : Československý spisovatel, 1984. s. 78.

⁵ GENČIOVÁ, M. *Dívčí hrdinky vně žánru*. Studie v souboru statí *Dívky pro román* (uspořádal Z. Slabý). Praha : SNDK, 1967. s. 87.

přibližuje červené knihovně a stává se její „dívčí variantou“. Hrdinčinými partnery jsou, a to především v dřívějších dívčích románech, dospělí muži, kteří vystupují jako ochránci a učitelé nových podob života.

Dívčí romány velmi často vychází v několikavazkových sériích (zejména tehdy, když první díl sklídl příznivé ohlasy), a to i přesto, že se věnují velmi krátké životní etapě hlavní hrdinky (nezachycují například její dětství).

Důraz je kladen především na děj, postavy jsou zpravidla schematické, typickým motivem bývá náhoda. Příběh od samého počátku směřuje k happyendu, který je dán milostným souzněním s vysněným hrdinou, nezdá se ho také doprovází i profesní úspěch.

Dívčí román tíhne k etičnosti, sentimentalitě, emocionalitě a k ustálené poetizaci stylu stejně jako červená knihovna. S dalšími žánry populární četby, např. s chlapeckým románem, je sblížován výchovnou tendencí. Míra didaxe se však mění, často nad ní převažuje lehká zábavnost.⁶

Jako samostatný žánr začíná dívčí román v české literatuře vystupovat až na konci 19. století, kdy reaguje na tržní hospodářství a vzrůstající zájem různých skupin čtenářů o specifikační četbu.⁷

2.1.1 Diskuze o charakteristice žánru

Diskuze o charakteristice žánru souvisí s terminologickou rozmanitostí.⁸ Próza určená dívkám prošla řadou polemik. Jan Červenka a Jaroslava Hrabáková⁹ upozorňují, že vedle pohádek patří dívčí četba k žánrům, které byly nejvíce diskutované. Mnohokrát se v časopiseckých anketách¹⁰ nebo při nejrůznějších příležitostech stala předmětem sporu. Odborníci řešili náplň a charakter této literatury. Dokonce se zabývali i otázkou, zda ji lze chápat jako samostatný žánr.¹¹

---

⁶ MOCNÁ, D., PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha-Litomyšl : Paseka, 2004.

⁷ Tamtéž, s. 116.

⁸ SIEGLOVÁ, N.: *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 3

⁹ HRABÁKOVÁ, J., ČERVENKA, J. *Minulost a přítomnost dívčí četby*. In. : *Vývoj teorie a kritiky literatury pro mládež*. Výbor textů od roku 1945. Praha: SPN, 1962. s. 40

¹⁰ Diskuze proběhly například ve 20. letech v časopise o literatuře pro mládež Úhor nebo později v časopise pro mládež Zlatý máj.

¹¹ SIEGLOVÁ, ZAPLETAL. *Vývoj teorie a kritiky literatury pro mládež*. Výbor textů od roku 1945. Praha: SPN, 1962. s. 40.

Ve dvacátých letech někteří autoři dětské literatury považovali specializaci literatury pro dívky za nepotřebnou: „rozlišování četby podle pohlaví moderní pokroková doba zavrhuje naprosto... *Je-li kniha umělecká, je pro každého, a naopak.*“¹²

Naděžda Sieglová v knize *Próza s dívčí hrdinkou*¹³ upozorňuje, že obdobné názory zazněly i v rámci diskuze o několik let později v teoretickém časopise o literatuře pro mládež *Úhor*.¹⁴ V průběhu sporu zde literáti například uváděli, že četba pro dívky odvádí od reality. Čtenářkám se nedostává dívčí četba v kvalitní podobě, a tak si volí knihy z edic Červená a Modrá knihovna.

Naděžda Sieglová dále uvádí, že například Zdeněk Karel Slabý vyřkl pochybnosti o žánrové samostatnosti tohoto typu literatury, ale zároveň tvrdí, že bychom o dívčí literatuře měli mluvit jako o „*zvláštní kategorii uvnitř oblasti literatury pro mládež.*“¹⁵ Slovník literární teorie představuje dívčí román jako „žánrově nevyhraněný“. Otakar Chaloupka se uchyluje k obecné definici: „*označení dívčí literatura (...) se užívá pro typ příběhové beletrie, v níž dominantní roli hraje dívčí postava, (...) která je určena především dívčím čtenářkám.*“¹⁶ Ján Sedlák nejprve navrhuje heslo dívčí literatura pouze za „pomocný“, avšak záhy tvrdí, že diskuze o její žánrovou vyhraněnost vyřeší jen umělecky hodnotné knihy s dívčími hrdinkami. Zlatko Klátik od této literatury očekává: „*modelovanie románového sveta, výber faktov a ich interpretáciu v duchu centrálnej románovej postavy, tj. vytváraním takového intelektuálneho a psychologického rámca a atmosféry, ktore zodpovedajú dospievajúcemu dievčaťu s prevahou emotívnych zložek nad zložkami racionálnymi a analytickými.*“¹⁷

Jak jsem již výše uvedla, charakteristika žánru je spjatá s terminologickou nejednotností. Vedle termínu *próza s dívčí hrdinkou* se paralelně vyskytují termíny *dívčí román*, *dívčí četba*, *dívčí literatura*, *román pro dívky* aj.

Termín *dívčí román* je zatížen asociací s literaturou triviální až brakovou z období první republiky. Ačkoliv byl koncem 50. let přijat termín *próza s dívčí hrdinkou*, tato

---

¹² V. F. Suk a Otakar Pospíšil jsou citováni v: SIEGLOVÁ, N.: *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 3.

¹³ SIEGLOVÁ, N.: *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 3

¹⁴ Vybrané názory na dívčí četbu uvádím v příloze.

¹⁵ SIEGLOVÁ, N.: *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 4.

¹⁶ Otakar Chaloupka je citován v: SIEGLOVÁ, N.: *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 5.

¹⁷ Zlatko Klátik je citován v: SIEGLOVÁ, N.: *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 5.

problematika se nevyřešila. V následujících letech byly termíny dívčí román, dívčí četba aj. synonymem pro označení próza s dívčí hrdinkou.¹⁸

Termín *próza s dívčí hrdinkou* jako označení „*prózy s uměleckými ambicemi*“¹⁹ užívá např. Svatava Urbanová²⁰, Věra Vařejková²¹ nebo Naděžda Siegllová²². Ačkoli pojem *dívčí román* nebo jeho synonymum *dívčí četba* považují za pokleslý, Encyklopedie literárních žánrů ho představuje jako jediný žánr.

Naděžda Siegllová (2000, s. 5) vymezuje charakteristiku obou diskutovaných termínů. Uvádí, že „*próza s dívčí hrdinkou disponuje některými znaky trvalé povahy. Je to v první řadě přítomnost dívčí hrdinky, dále koncepční zaměření na určitou etapu jejího života, promítající se do oblasti syžetu (zásadní roli hraje hrdinčino hledání všech druhů jistot) a akcentace emocionality ve všech složkách díla včetně jazyka.*“ Dále zmiňuje, že díla označovaná termíny dívčí četba, dívčí román aj. jsou zatížena schematismem. Emoce zpravidla vyústí v sentiment či v cynismus a hlavní postava je zobrazována „zvenčí a lineárně“. Realita nepůsobí autenticky, je často banalizována nebo hyperbolizována. Siegllová tvrdí, že „*tyto znaky vlastně parazitují na znacích próz s dívčí hrdinkou*“.

Dále autorka zdůrazňuje, že ačkoliv je pojem próza s dívčí hrdinkou používán i v současné odborné praxi a publicistice, terminologická nejednotnost stále přetrvává.

2.2 Vývoj žánru

Geneze prózy s dívčí hrdinkou souvisí se sentimentální prózou 18. století, např. Samuel Richardson: *Pamela* (1740) a *Clarissa* (1748) a s výchovnou četbou, např. Daniel Defoe: *Rodinný učitel* (1715, 1718).

Miroslava Genčiová v publikaci *Literatura pro děti a mládež*²³ zdůrazňuje, že v 18. století nenalezneme žádné znaky emancipace. Mezi ženské vlastnosti patřily

---

¹⁸ VAŘEJKOVÁ, V.: *Česká próza s dívčí hrdinkou*. Ostrava : Milata, 1994. s. 6.

¹⁹ Tamtéž, s. 4.

²⁰ URBANOVÁ, S.: *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc : Votobia, 2004

²¹ VAŘEJKOVÁ, V.: *Česká próza s dívčí hrdinkou*. Ostrava : Milata, 1994.

²² SIEGLOVÁ, N.: *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000.

²³ GENČIOVÁ, M.: *Literatura pro děti a mládež* (ve srovnávacím žánrovém pohledu). Praha : SPN, 1984. s. 130 – 131.

v té době věrnost, trpělivost a především podřízenost partnerovi. Čtenářky v těchto sentimentálních milostných příbězích hledaly tedy především únik od reality a ztotožnění s hlavní hrdinkou.

Značného rozkvětu dosáhla evropská próza s ženskou hrdinkou v období přechodu romantismu k realismu, např. *Jana Eyrová* (1847) Charlotte Brönteové. Z vrcholných realistických románů zmiňme například *Paní Bovaryovou* (1857) Gustava Flauberta, *Malou Dorritku* (1857) Charlese Dickense nebo *Annu Kareninovou* (1873) Lva Nikolajeviče Tolstého.

Počátky české prózy s dívčí hrdinkou jsou obvykle spojovány s povídkami Magdaleny Dobromily Rettigové (*Mařenčin košíček*, 1821, 1822; *Chudobičky*, 1829) a Marie Antonie (*Myrtový věneček*, 1828). Obě díla nesou prvky evropského sentimentálního románu konce 18. století (podřízenost muži) a některé znaky naučné literatury z počátku 19. století.²⁴

Vedle těchto povídek, zachycujících dívky z měšťanských vrstev, se v české literatuře objevují díla o osudech tajemných žen, např. povídky Boženy Němcové (*Divá Bára*, *Karla aj.*), *Muzikantská Liduška* Vítězslava Háška či *Kantůrčice* Karolíny Světlé.

Čtenářskou oblibu si získal román *Svéhlavička* (1887) Elišky Krásnohorské. Autorka zde přepracovala německý román *Trozkopf* (1885) Emy von Rhoden a rozšířila ho o další tři pokračování (*Svéhlavička nevěstou*, *Svéhlavička ženuškou* a *Svéhlavička babičkou*). Dagmar Mocná ve své studii²⁵ uvádí, že romány vznikaly „s vědomím spotřebního určení“. Její knihy měly i patřičný podtitul, který je zařazoval do žánru tzv. dívčí četby, např.: *Pro dorůstající a dorostlé dívky; dívčí román (Celínka)*. Mocná Elišku Krásnohorskou považuje za zakladatelku tohoto žánru u nás.

Největšího rozkvětu se dívčí román dočkal ve 20. a 30. letech, kdy výrazně vzrostla jeho produkce. Dagmar Mocná toto období nazývá „zlatým věkem červené knihovny“.²⁶ S narůstajícím množstvím však klesala umělecká hodnota této literatury. Pojem dívčí román tak začíná označovat literaturu bez umělecké kvality. Typickými dívčími romány jsou tituly vydávané v edicích Červená knihovna, Modrá knihovna nebo Večery pod lampou.

V souvislosti s proměnou doby, dochází i ke změně dívčího románu. Na změnu hrdinek a prostředí upozorňuje např. Oldřich Sirovátka: „*Zatímco dříve se děj*

²⁴ SIEGLOVÁ, N. *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 6

²⁵ MOCNÁ, D. *Červená knihovna*. Studie kulturně a literárně historická. Praha-Litomyšl : Paseka, 1996. s. 49

²⁶ Tamtéž, s. 89.

odehrával v zámožném patricijském prostředí a hrdinka byla líbezná, avšak umíněná a rozmazlená dívka, první světová válka přinesla obrat. Autoři hledali své postavy v ovzduší maloměstském nebo lidovém, místo penzionátu se děj umísťoval na gymnázia. (...) Hlavní protagonistkou se stala milá sportovkyně nebo umělecky založená uličnice.²⁷ Próza pro mladé dívky se tak více přibližovala skutečnému životu. Mezi nejznámější autory této literatury patří Jaromíra Hüttlová, Eva Marešová, Jan Wenig nebo Vilém Neubauer.

Zcela nový literární rozměr představují prózy s dívčí hrdinkou, které vznikly na počátku čtyřicátých let: *Robinsonka* (1940) Marie Majerové a *Předtucha* (1942) Marie Pujmanové. Autorky své hrdinky zobrazují autenticky, dívky zažívají stavy úzkosti a obav, které jim přinášejí osudy i tíseň doby. Příběhy obou děl spějí ke šťastnému konci.²⁸

Poválečná léta přinesla radikální změnu do literatury. Dochází k poklesu produkce dívčího románu i prózy s dívčí hrdinkou a po roce 1948 k jejich úplnému zastavení. Naděžda Sieglová²⁹ uvádí, že důvodem byla reakce jak na přemíru předchozích románek, tak na příkaz doby začleňovat hrdiny do nové ideové reality.

Změnu přinesla až ve druhé polovině padesátých let Helena Šmahelová s romány *Mládí na křídlech* (1956) a *Velké trápení* (1957). Romány sklidily příznivé ohlasy, Zdeněk Karel Slabý je označil dokonce za knihy, které „otevřely dveře do celé velké oblasti literatury.“³⁰ V průběhu šedesátých let totiž vychází i další díla, která se vyhnula sentimentu a zobrazila problémové etapy života mladých lidí. Naděžda Sieglová (2000, s. 9) nabízí přehled těchto autorů, např. Alena Santarová (*Káťa, Katrin, Katynka*, 1959), Valja Stýblová (*Dům u nemocnice*, 1966), Věra Adlová (*Mirka to ví nejlíp*, 1964), Jana Červenková (*Čtyřlístek pro štěstí*, 1969), Iva Hercíková (*Pět holek na krku*, 1967), Stanislav Rudolf (*Metráček aneb Nemožně tlustá holka*, 1969) aj.

Sieglová dále uvádí, že u těchto autorů lze vysledovat například důraz na dějovost příběhů a zobrazování skutečnosti z pohledu hlavní hrdinky (ich forma).

Sedmdesátá a osmdesátá léta byla velmi příznivým obdobím pro prózu s dívčí hrdinkou. Romány v tomto období navazují na tvorbu 60. let. Vzrůstá čtenářská poptávka po knihách, které se snaží věrohodně zachytit dívčí hrdinku. Některá díla z předchozího desetiletí se dočkala mnoha reedic. Poptávky po tomto druhu četby

²⁷ SÍROVÁTKA, O. *Literatura na okraji*. Praha : Československý spisovatel, 1990. s. 25.

²⁸ SIEGLOVÁ, N. *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 7.

²⁹ SIEGLOVÁ, N. *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 8.

³⁰ SLABÝ, Z. *Dívky pro román* (soubor statí). Praha : SNDK, 1967. s. 131.

využila krajská nakladatelství (např. Blok) i nakladatelství zaměřená na literaturu pro dospělé (Československý spisovatel, Mladá fronta).³¹

V této době vychází prózy Věry Adlové (*Jarní symfonie*, 1972; *Jeny*, 1980), Ivy Hercíkové (*Johana*, 1980; *Sůvy*, 1982), Hany Pražákové (*Výsostné území*, 1976; *Výhra*, 1984), Jarmily Dědkové (*Čas pampelišek*, 1976; *Martina*, 1979) aj.

Typická pro tyto romány je psychologická analýza vnitřního světa, snaha o individualizaci a konfrontace s postoji dospělých.³²

Naděžda Sieglová dále upozorňuje na témata *Velkého trápení* (rozvrácená rodina) a *Metráčka* (komplex hlavní hrdinky), která byla považována za novinky v literatuře pro děti a mládež šedesátých let, neustálým opakováním však došlo k jejich devalvací. Stereotypy se objevily v některých knihách Stanislava Rudolfa, Mariky Syrové, Jarmily Dědkové aj. Někteří literární teoretikové (Oldřich Sirovátka, Zdeněk Zapletal) dokonce na konci 80. let začali upozorňovat na to, že se literatura pro mládež ocitá „na okraji“, a to především kvůli klišé objevujícím se jak v syžetu, tak jazyce i stylu této prózy.³³

2.2.1 Podoby dívčího románu v 90. letech

Nová vlna v oblasti literární tvorby pro dívky přichází po roce 1989. Nový politický režim přinesl radikální posuny v životním stylu (např. soukromé podnikání, možnost svobodně cestovat do zahraničí atd.), jejichž výsledkem byla nová morální kritéria a životní hodnoty, které ovlivnily i prózu pro dívky.³⁴

Hrdinkami jsou zpravidla emancipované a sebevědomé dívky dospívajícího věku, které se nacházejí v krizových situacích a potýkají se s komplikovanými rodinnými a milostnými vztahy. Jsou nuceny řešit mravní dilemata a uspořádat si své životní hodnoty. Častá je v dílech také sexuální otevřenost. Na tyto posuny upozorňuje například Jaroslav Toman: „*tvůrčí záměry, podmíněné tolerantnějším ovzduším doby, se projeví například v nové sociální pozici zdravotně handicapovaných hrdinek, ve*

---

³¹ SIEGLOVÁ, N. *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 10.

³² Tamtéž, s. 12.

³³ Tamtéž, s. 14.

³⁴ TOMAN, J. *Umění a trivialita v próze s dívčí hrdinkou devadesátých let 20. století*. In: Český jazyk a literatura. 2009-2010, roč. 60, č. 4, s. 194.

svobodomyslných názorech a postojích dívčích protagonistek nebo v detabuizaci erotiky a sexu.“³⁵

Autoři se přizpůsobují novým životním podmínkám, a tak do svých románů zahrnují aktuální problémová témata doby. V dílech se začíná objevovat nejen erotika a sex, ale i narkomanie, alkoholismus, gamblerství, anorexie atd.

V devadesátých letech oslovila čtenářky například Eva Bernardinová svým románovým cyklem *Blanka, obyčejná holka* (1993), *Blanko, usmívej se* (1994), *Blanko, představ si...* (1995) a *Ahoj, Blanko* (1998).

Reedice se v této době dočkala původní díla autorů ze 60. – 80. let, např. Jarmily Dědkové, Hermíny Frankové, Ivy Hercíkové, Stanislava Rudolfa, Mariky Syrové, Heleny Šmahelové aj. Vznikají však i nová, vesměs „umělecky hodnotná díla“³⁶, např. *Safari styl* (1995) Věry Adlové, *Cesta pro Hanku* (1993) a *Hanka v Paříži* (1994) Ilony Borské, *Karolína* (1999) Ivy Procházkové, *Prázdniny s Monikou* (1994) Jany Moravcové, *Petra a Dominik* (1991) a *Zatmění srdce* (1993) Stanislava Rudolfa aj.

Jak jsem již výše uvedla, v 90. letech začal silně působit vliv komerčnosti a z dívčího románu se stalo zboží, které ho odsunulo do oblasti triviální literatury.³⁷

Některé prvorepublikové tituly (např. *Dáša, pražská studentka* Jaromíry Hüttlové) se dočkaly reedice a formovala se nakladatelství zaměřená na dívčí četbu.³⁸

Na trhu se objevilo například specializované soukromé nakladatelství kanadského původu Harlequin Publishers, které nabízelo příběhy výhradně od anglicky píšících autorů, a domácí pražské nakladatelství Ivo Železný, zejména ediční řady jeho Knihovničky Večerů pod lampou. Produkce těchto nakladatelství je spojena výhradně s triviální literaturou.

Objevují se i další, komerční nakladatelství, např. Egmond – edice Srdíčko, Olympia – edice Dívčí romány, Erika – edice Dívky v sedle, Nava – edice Simona, Petra, Víkend, aj.³⁹

Naděžda Siegllová (2000, s. 14) zmiňuje vnější i vnitřní atributy dívčího románu, které ho řadí do pokleslé literatury: křiklavá obálka (nejčastěji fotokoláží), přitažlivý titul (zpravidla nese jméno hlavní hrdinky nebo naznačuje děj). Námět, kompozice,

---

³⁵ Tamtéž, s. 195.

³⁶ Tamtéž, s. 195.

³⁷ Vymezení triviální literatury věnuji větší pozornost v následující kapitole.

³⁸ SIEGLOVÁ, N. : *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 14.

³⁹ TOMAN, J. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno : CERM, 2000. s. 3.

postavy a jazyk těchto románů podléhají schématům, která se opakují nejen v rámci tvorby jednoho autora, ale mohou se objevovat i v tvorbě jiných autorů. Spisovatelé se snaží zobrazit život současné dospívající mládeže, a tak se objevuje i časté užívání nespisovného jazyka a slangu.

Na vznikající stereotypy v literatuře a „napodobování“ literárních forem a obsahů upozorňuje například Siegllová: „*Chce-li současná próza s dívčí hrdinkou posunout hranice žánru, musí hledat nové možnosti ve ztvárňování skutečnosti a přitom respektovat vnitřní ustrojení dnešního mladého člověka. Musí hledat takové postupy a prostředky, jimiž ztvární podstatu dospívání, ale nebude se čtenáři podbízet napodobováním již existujících forem a obsahů.*“⁴⁰

Dívčími romány označujeme například díla Věry Řeháčkové, Jany Smetanové, román *Příští láska bude šťastnější* (1998) Zuzany Franckové, *Pro lásku se džbánem* (1995) Evy Schmidtové, *Dan ze štěstí* (1996) Blanky Chlupové, *Dana* (1997) Vlasty Štáflové, *Kroky, co slycháš* (1997) Jany Jašové aj. Jak již názvy románů napovídají, knihy neslibují více než odpočinek.⁴¹

V roce 1992 vstoupila do literatury Lenka Lanczová románem *Počkej na mě, Radko*. Zanedlouho následovaly romány *Prázdniny pro zaláskované*, *Š jako Šarlota*, *Hvězda naděje*, *Most do Země lásky* atd.

Naděžda Siegllová⁴² ji charakterizuje jako autorku, která ve své tvorbě překračovala dosavadní tabu, a to zejména svou otevřeností o sexu.

Dnes literární tvorba Lanczové čítá přes 56 knih. Většinu jich vydalo nakladatelství Víkend, které na obaly přidává označení *Čtení pro dívky*. Autorčiny postavy však tento žánr odsuzují.

Ukázka z knihy *Hvězda naděje*:

„*Monika utřela nádobí a zavřela se do pokojíčku s knížkou. Dívčí románek, četba, kterou Michaela považuje za slabomyslnou a Vik za pitomou.*“⁴³

Ačkoli díla Lenky Lanczové provází řada klišé, dočkala se mimořádné čtenářské obliby, o čemž svědčí například umístění v celostátní anketě *Moje kniha* (2004), kde se její knihy objevily v žebříčku 250 nejoblíbenějších knih.⁴⁴

---

⁴⁰ Tamtéž, s. 17.

⁴¹ SIEGLOVÁ, N. : *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 15.

⁴² Tamtéž, s. 15.

⁴³ LANCZOVÁ, L. *Hvězda naděje*. Praha : Víkend, 1994. s. 41.

2.3 Triviální literatura

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, konec totalitního režimu a nástup demokracie ovlivnily mimo jiné i literaturu pro dívky. V souvislosti s rychlým rozmachem knižního trhu, jeho komercializací a bulvarizací, se zvyšuje produkce tvorby literatury pro dívky. Vysoký nárůst tvorby však zastínil nárůst hodnotových norem a projevil se v nadprodukcí triviálního čtiva. Pojem *triviální* pochází z latinského slova *trivialis* a znamená jednoduchý, nízký, obecně dostupný.⁴⁵

Jaroslav Toman⁴⁶ ve své publikaci upozorňuje, že v současné době v literárněvědném i laickém označování triviální četby panuje pojmová nejasnost. Pro triviální četbu se užívají termíny: literatura bulvární, oddechová, pokleslá, populární, substandardní, kvaziliteratura či paraliteratura.

Často se také užívá termínu komerční literatura, jelikož hlavním cílem této literatury je především úspěch u čtenáře, autorům a nakladatelům jde zejména o finanční výnosy.⁴⁷

Pro triviální literaturu je charakteristická zábavná a relaxační funkce. Tento typ literatury postrádá originalitu a uměleckou kvalitu. Triviální literatura zachycuje iluzorní a idealizovaný obraz skutečnosti, objevují se schémata v syžetu a stereotypy, happyend, zjednodušená charakteristika postav a jazyková klišé.⁴⁸

Oldřich Sirovátka ve své knize *Literatura na okraji*⁴⁹ dodává, že v této souvislosti se někdy triviální literatura označuje jako „depersonalizovaná“, jelikož je to „literatura bez autorů“. „*Úloha osobnosti spisovatele je omezena na volbu, využití, kombinaci a obměňování hotových literárních stereotypů a konvencí. Záleží na obratnosti, pohotovosti, dovednosti a pili jednotlivých autorů; tím vznikají mezi nimi různé rozdíly a stupně.*“⁵⁰

---

⁴⁴ SIEGLOVÁ, N. : *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno : CERM, 2000. s. 15.

⁴⁵ TOMAN, J. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno : CERM, 2000. s. 3.

⁴⁶ Tamtéž, s. 3.

⁴⁷ SIROVÁTKA, O. *Literatura na okraji*. Praha : Československý spisovatel, 1990. s. 11.

⁴⁸ TOMAN, J. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno : CERM, 2000. s. 3-4.

⁴⁹ SIROVÁTKA, O. *Literatura na okraji*. Praha : Československý spisovatel, 1990. s. 32.

⁵⁰ Tamtéž, s. 32.

Tento typ literatury, který „nevyžaduje přemýšlení“⁵¹, vyhledávají tedy především nenároční čtenáři, kteří v této četbě nachází to, co očekávají: zábavu, dobrodružství, romantiku, empatii aj.⁵²

Za nejpodřadnější oblast triviální literatury je označován literární brak, kýč nebo škvár, obrazně zvaný literatura na okraji.⁵³

Do triviální literatury se řadí kromě dívčích románek také detektivní romány, fantasy literatura, westerny, sci-fi, kriminální příběhy aj.

2.3.1 Červená knihovna

V rámci triviální literatury se někdy setkáváme s pojmem „červená knihovna“. Takto označovaná literatura dosáhla největšího úspěchu ve 20. a 30. letech, kdy se výrazně zvýšila její produkce. Toto období je nazýváno „*zlatým věkem červené knihovny i její dívčí odnože*“⁵⁴. S přibývajícím množstvím románek však klesala jejich umělecká kvalita. Pojem dívčí román označoval literaturu bez uměleckých hodnot.

Touto pokleslou literaturou se podrobně zabývá například Dagmar Mocná ve své studii Červená knihovna⁵⁵. Zdůrazňuje proměnu žánru dívčího románu v tomto dvacetiletí, který se přizpůsobil změně životního stylu, a to především novému postavení dívek a žen ve společnosti. Místo penzionátu se objevují gymnázia či jiné střední školy, chovanky klášterních ústavů vystřídaly studentky aj. Zde dochází k propojování dívčího románu s romány červené knihovny. Studentské prostředí se objevuje pouze na pozadí příběhu, dominantní se stává milostná zápletka.

Mocná (1996, s. 152) zdůrazňuje, že i navzdory tomuto „srůstání“ mezi dívčím románem a ženským románem (červenou knihovnou) přetrvávaly patrné rozdíly: zatímco dívčí romány zobrazovaly zpravidla idylickou lásku, provázenou malým nedorozuměním, a nakonec skončily svatbou, ženský román zobrazoval i nešvary života

---

⁵¹ Kol. autorů. *Populární literatura v české a slovenské kultuře po roce 1945*. Praha – Opava : ÚJČ, 1998. s. 117.

⁵² TOMAN, J. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno : CERM, 2000. s. 3-4

⁵³ Jaroslav Toman dále přidává etymologii těchto slov: Pojmenování brak nebo kýč jsou odvozené z německých výrazů *Brack* (vadné zboží) a *Kitsch* (bezecný obraz). Autor pojmy brak a kýč považuje za synonymum. Viz. TOMAN, J. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno : CERM, 2000. s. 3.

⁵⁴ MOCNÁ, D. *Červená knihovna*. Studie kulturně a literárně historická. Praha-Litomyšl : Paseka, 1996. s. 153.

⁵⁵ Tamtéž, s. 152.

jako nevěru, rozvod či smrt blízké osoby. Tato větev zamilovaného románu byla také více nabitá erotikou, dívčí románky zobrazovaly jen citový vztah mladých lidí.⁵⁶

Mocná (1996, s. 153) připomíná nakladatelství, která dívčí romány vydávala. Mezi nejznámější patřila například Vilímkova knihovna *Dívčím srdcím*, která vycházela od roku 1902 nebo vydavatel Vladimír Zrubecký a jeho edice *Radostné mládí*. Zcela spotřební edicí byla *Dívčí knihovna*, vydávaná jako dívčí doplňující protějšek k „ženské“ Červené knihovně. Dále například *Knihovna šťastných dívek*, vydávaná v nakladatelství Zmatlík a Palička.

Dívčí četba měla kromě knižní produkce i své časopisy, například periodikum *Zora*, vydávané od roku 1935 Josefem Richardem Vilímkem.⁵⁷

Mocná (1996, s. 172) uvádí, že se pomalu začaly stírat rozdíly mezi dívčí a ženskou variantou červené knihovny.

*„Jako četba 'zralých' žen nebyla jen procházkou po slzavém údolí, nesoustřed'oval se dívčí románek pouze na bujaré šprýmy nezralých studentek, nýbrž přivykal dospívající čtenářky rovněž na pocit životní tíže.“*⁵⁸ Příběhy červené knihovny i její dívčí odnože tíhnou ke stejnému závěru: všechny typy hrdinek (emancipované či neemancipované) spočinou v náručí svého vysněného muže s nadějí na lepší budoucnost.

Romány červené knihovny jsou psány stejným způsobem. Čtenářky tuší, jak se příběh bude odvíjet a jak skončí. Knihy jsou zatíženy téměř shodným popisem hlavních hrdinů a vyznáváním lásky podobným způsobem. Mění se pouze peripetie vztahů, překážky, kterým hlavní protagonisté musí zpravidla čelit.⁵⁹

Oldřich Sirovátka připomíná, že autoři často využívají kontrastů a hyperbol, a to nejen v ději, ale i při popisu postav. Ctnostný a spořádaný hrdina nezřídka musí čelit muži opačných vlastností. Hlavní hrdinka je zpravidla neobyčejně krásná a má ty nejlepší vlastnosti. V kompozici autoři neuvítají složitějších postupů, děj se vyvíjí lineárně.⁶⁰

Mocná (1996, s. 96) dále zmiňuje, že ačkoli čtenářky čtou ve všech románech v zásadě totéž, je oddechová četba tohoto typu velmi oblíbená.

---

⁵⁶ Tamtéž, s. 152.

⁵⁷ Tamtéž, s. 153.

⁵⁸ Tamtéž, s. 172.

⁵⁹ Tamtéž, s. 95-96.

⁶⁰ SIROVÁTKA, O. *Literatura na okraji*. Praha : Československý spisovatel, 1990. s. 50-51.

Důvodem je zřejmě ztotožnění čtenářek s hlavní hrdinkou. Čtenářky v románech hledají a prožívají své sny, učí se na jednání hlavních protagonistů a těší je pocit, že nejsou jediné, které mají problémy s láskou, popř. manželstvím. Na to upozorňuje i Oldřich Sirovátka ve své publikaci, kde červenou knihovnu připodobňuje k pohádce: „... *bohatá osnova čtenářkám milostného románu umožňovala, aby s hrdinkou prožívaly dramatické okamžiky, dojemné scény, napětí, očekávání, naděje, strach i zoufalství.(...) Lehký román o lásce se podobá pohádce a měl vlastně stejnou funkci: dával čtenáři možnost vysnit si poutavé a zajímavé příběhy a v nich v duchu provázet ve strastech i ve štěstí lidi, kteří ztělesňovali jejich přání, a nabízel jim únik ze všední každodennosti.*“⁶¹

Ženský román tedy zřejmě bude ještě dlouhou dobu vyhledávanou četbou, jelikož zpracovává stále aktuální téma: lásku a trable s ní spojené. Vzhledem k tomu, že láska je dle Mocné „základní konstantou lidské pospolitosti“, s potěšením tento fakt přijímá a navíc apeluje na veřejnost, aby neodsuzovala tento druh četby. „*Nebojme se červené knihovny! Vždyť její nevymýtitelnost je nejenom dokladem setrvačnosti ve většinovém vkusu. Dokazuje také, že život se přece jenom alespoň v něčem ubírá po cestách generacemi prošlapaných.*“⁶²

3 Lenka Lanczová

3.1 Medailonek autorky

Lenka Lanczová, jedna z nejvydávanějších a nejčtenějších autorek románů pro mládež, se narodila 29.12.1964 v Dačicích. Základní školu navštěvovala ve Slavonicích, poté vystudovala Střední ekonomickou školu v Jindřichově Hradci. Od roku 1987 pracuje jako knihovnice v Městské knihovně ve Slavonicích.⁶³ Se svými čtenáři a čtenářkami udržuje kontakt pouze prostřednictvím svých webových stránek (www.lanczova.cz), na kterých poskytuje zájemcům nejen stručný životopis, ale především přehled dosud vydaných knih, jejich krátké obsahy a zajímavosti (jak

---

⁶¹ SIROVÁTKA, O. *Literatura na okraji*. Praha : Československý spisovatel, 1990. s. 26.

⁶² MOCNÁ, D. *Červená knihovna*. Studie kulturně a literárně historická. Praha-Litomyšl : Paseka, 1996. s. 236-237.

⁶³ LANCZOVÁ, Lenka. Oficiální stránky Lenky Lanczové [online]. 2006 [cit. 2011-04-03]. Stránky Lenky Lanczové. Dostupné z WWW: <<http://www.lanczova.cz/>>.

například kniha vznikla, co autorku inspirovalo k jejímu realizování apod.). Čtenářky mají možnost také o knihách diskutovat.

Autorka tvrdí, že nejčastěji hledá náměty pro své knihy v reálném životě. Drží se hesla: *Co člověk, to příběh*.⁶⁴

První pokusy Lenky Lanczové o napsání románu pro dívky začaly už v jejích třinácti letech a z dětského koníčku se stala celoživotní zábava.

Čtenářského úspěchu dosáhla v celostátní anketě *Moje kniha* (2004), ve které se 19 jejích románů vyšplhalo do prvních 250 nejoblíbenějších knih všech dob.

Mezi její nejpodarenější romány se standardně řadí *Tajná láska* (1996), *Sólo pro Kristýnu* (1997), *Souhvězdí Labutě* (1998), *Znamení Blíženců* (1994), *Most do Země lásky* (1999), *Postel plná růží* (2003).⁶⁵

Většinu románů Lenky Lanczové vydalo nakladatelství Víkend.

3.2 Analýza vybraných titulů

Romány Lenky Lanczové jsou plné děje a konfliktů hlavních hrdinek (s kamarádkami, učiteli, rodiči aj.), ale zároveň jsou zatíženy jednotným syžetovým schématem.⁶⁶ Hlavní hrdinka zpravidla prožije nešťastnou lásku, poučí se však ze svých chyb a seznámí se s „ideálním“ mužským protějškem, který zpravidla představuje partnera na celý život.

V jednotlivých příbězích se objevují jednoduché a romantické charaktery postav, modelové situace a stereotypní postupy.⁶⁷ Výrazné rozdíly nenacházíme ani v kompozičním zpracování. Autorka uplatňuje vždy chronologický kompoziční postup. Způsob vyprávění je až na výjimky ve všech románech stejný, na příběh je zpravidla nahlíženo jednou osobou, děj je psaný v ich formě (kromě románu *Hvězda naděje*, který je jediný psaný er formou). Romány se odehrávají v současnosti.

V této kapitole se pokusím o analýzu jen vybraných titulů.

---

⁶⁴ LANCZOVÁ, Lenka. Oficiální stránky Lenky Lanczové [online]. 2006 [cit. 2011-04-03]. Stránky Lenky Lanczové. Dostupné z WWW: <<http://www.lanczova.cz/>>.

⁶⁵ LANCZOVÁ, Lenka. Oficiální stránky Lenky Lanczové [online]. 2006 [cit. 2011-04-03]. Stránky Lenky Lanczové. Dostupné z WWW: <<http://www.lanczova.cz/>>.

⁶⁶ TOMAN, J. *Fenómén triviality v polistopadové české próze pro mládež*. In: Zlatý máj: literární časopis. Praha : IBBY, 1999. s. 40.

⁶⁷ Tamtéž, s. 40.

3.2.1 Most do Země lásky

Kladné ohlasy mezi čtenářkami získal román *Most do Země lásky*, který vyšel v roce 1999. Autorka zde ztvárnila kamarádský vztah spolužaček Denisy Kovářové a Hany Kolářové. Dívky spolu velmi dobře vychází. Jsou si vzhledově velmi podobné, na první pohled dokonce k nerozeznání. Svoji podobnost ještě zdůrazňují tím, že se stejně oblékají a nosí stejný účes. Společně podnikají vzrušující jízdy stopem, přičemž závodí, která zastaví lepší vůz a dorazí tak dřív do krásnické chalupy, kde se dívky schází.

Nerozlučné kamarádství se změní ve chvíli, kdy se Hanka seznamuje s pohledným Markem. Denisa si také najde přítele. Začne chodit s vysokoškolačkem Lubošem. Všechno se zdá být v pořádku. V tom však Denisa náhle zmizí.

Rodiče o ni nikdy nejevili zájem, nezmění se to ani teď, a tak jediný, kdo po ní pátrá, je Hanka, která také kamarádčino zmizení nahlásí na policii.

Sama se snaží zmizení kamarádky vyřešit a při tom zjistí, že jí Denisa záviděla vztah s Markem a kvůli Hančiným detailním popisům jejich vztahu se do něj zamilovala. Snažila se Marka svést. Ten chtěl zjistit, zda je Denisa stejná milenka jako Hanka, když si jsou holky tolik ve všem podobné, a tak podlehl.

Policie nakonec dívku najde. Cestou z chalupy byla stopařem zavražděna. Hanka se rozhodne dát Markovi druhou šanci.

Román je vyprávěný ich formou, na celý příběh čtenářky nahlíží z pohledu Hanky, která je vypravěčkou. Tato postava prochází v románu vývojem. Denisa je v kamarádské dvojici vůdcem, je komunikativnější, klidnější, přemýšlivější a má organizační schopnosti. Hanka se pohybuje po celou dobu spíš jakoby v jejím stínu. Kamarádka je pro ni vzorem. Po smrti Denisy však dospěje. Proměnu způsobí nejen samotná smrt, ale také zklamání ze zrady, kterou od kamarádky nečekala. Uvědomuje si, že důvěrnost v kamarádství není vždy výhodou (Denise líčila veškeré informace o Markovi tak detailně, až se do něj i ona zamilovala). Hanka ztrácí nejednu iluzi: zjišťuje, že úspěšná a dokonalá Denisa nebyla taková, jak se Hanka po celou dobu domnívala. Uvědomuje si, že kamarádku zřejmě vůbec neznala; po přistižení matky při nevěře přemýšlí, zda o tom říct otci, rozbít tak jejich několikaleté manželství a zařadit se mezi děti rozvedených rodičů nebo mlčet a matce odpustit; a v neposlední řadě také podraz od kluka, kterého milovala.

Hanka si nakonec uvědomuje, že každý žije sám za sebe a má věřit pouze sám sobě. Stane se rozhodnější a samostatnější. Odpouští nejen matce, ale i Denise a Markovi.

Ukázka z knihy:

„První, co po příjezdu do Blažejova udělám, sotva pomůžu Zuzaně s kluky a vybalím si svoje věci, je, že tupými nůžkami, jiné na chalupě nemáme, užvejkám svůj cop přesně podle výše ramen. Leží na stole jako chcíplý had, ale já ho nelituji. Nechci už být nikomu podobná, tím méně mrtvé Denise! Každý člověk je originál. Chci mít rozlišovacích znaků mnohem víc než pouze odlišné otisky prstů!

S ustřižnutým copem cítím, jak se současně zpřetrhávají staré vazby. Žiju sama za sebe, musím si postavit most na mnohem pevnějších základech přes propast do země zázraků, do Země lásky!“⁶⁸

Román je rozdělen do šestnácti kapitol. Každá nese krátký název podle ústředního tématu (např. *Já, Denisa a ti druzí, Tělo na tělo, Vzlety a pády* nebo *Denisa chybí*).

Děj se odehrává v současnosti, ve studentském prostředí v Krásonicích.

Za hlavní náměty příběhu bychom mohli považovat nejen první lásku, ale také přátelství, který už v takové míře v žádné jiné knize autorky nenajdeme. Kamarádský vztah občas v příběhu dominuje nad první láskou, která působí spíš na pozadí.

Dívky, obě studentky třetího ročníku jazykové školy, společně řeší všechny problémy, jsou k sobě naprosto upřímné a nezávidí si (Denisa byla chytřejší, ale oproti Hance zase méně fyzicky vyspělá). Mají stejné záliby (společně se připravují na předměty ve škole, navštěvují diskotéky a učí se tantře) a obě řeší problémy s učivem a rodiči. Každá dívka má jiné domácí zázemí. Denisa pochází z neúplné rodiny, žije s matkou, která si chce ještě užít života, doma se objevuje jen zřídka a na dceru nemá čas. Hanka sice pochází z úplné rodiny, na první pohled harmonické, ale přesto řeší nejeden problém (švagr se ji pokusí svést, a když se mu to nepodaří, svede veškerou vinu na ni; a přistihne matku v intimní chvíli s jiným mužem).

Denisa je v porovnání s Hankou sebevědomější. Kamarádce často poskytuje rady jak v oblasti milostných vztahů, tak studijních předpokladů.

---

⁶⁸ LANCZOVÁ, L.: *Most do Země lásky*. II. vydání. Český Těšín: Víkend, 2002, s. 207.

Ukázka z knihy:

„Závistivě pozoruji kamarádku, jak plynulou němčinou přečte sloupek zabývající se novou smlouvou mezi Němci a Čechy, načež stejně plynule článek přeloží do češtiny. „Nesmíš dát najevo, že se jí bojíš, Hany,“ nabádala mě po včerejším meditačním cvičení. Sama se podle toho řídí, jenže u Denisy nejde o pózu – Deny se Esmeraldy doopravdy nebojí! (...) „Nedej se. I když nebudeš vědět, musíš převálcovat ty ji! Systém mateník. Mluv, mluv, mluv, bud' si jistá. Sebevědomí, Hany!“⁶⁹

Nepatrným vývojem prochází v románu i postava Denisy. Zpočátku sebevědomá dívka, pevná ve svých názorech a rozhodnutích, přehodnocuje svá tvrzení a postoje k některým skutečnostem. Na začátku románu například přísně odsuzuje nevěru, přičemž později, když se sama zamiluje do kamarádčina přítele, ji omlouvá a chápe. Uvědomuje si, že její chování vůči kamarádce není správné, přiznat se jí však už nestihne.

V knize se objevuje častý princip náhody: v první třídě si jako malé culíkaté holčičky sedly vedle sebe a když při představování zazněla jejich podobná jména, zjistily, že se posadily správně a skamarádily se; při pátrání policie v televizi uveřejní Hančinu fotografii místo Denisiny fotografie a na pohřeb si náhodou vezme Hanka stejné oblečení jako Denisa.

Pohřeb představuje nejcitlivější bod celé knihy. V této části hlavní hrdinka rekapituluje svůj vztah s kamarádkou a Markem a dochází k její proměně jak vnitřní, tak vnější. Vůči kamarádce necítí zášť, ale uvědomuje si, že mít „dvojče“ není vždy výhodou, a tak se rozhodne s mrtvou kamarádkou a s minulostí zpřetrhat vazby (ustříhne si cop).

Čtenářka sympatizuje s hlavními hrdinkami, obdivuje jejich pevný kamarádský vztah a nakonec soucítí s Hančíným neštěstím. Emotivnost nepodtrhuje jen neobvyklá míra přátelství, kterou zde autorka detailně vykreslila, ale i samotná smrt jedné z hlavních hrdinek. I zde se jedná o ojedinělý jev – se smrtí jedné z hlavních hrdinek se v žádném jiném autorčině románu nesetkáváme.

Ačkoli se autorka snaží o psychologizaci hlavní hrdinky (zachycuje takřka detailně její pocity, prožitky a úvahy), v díle se objevuje řada klišé a závěrečný happyend, které ho řadí do triviální literatury.

---

⁶⁹ LANCZOVÁ, L.: *Most do Země lásky*. II. vydání. Český Těšín: Víkend, 2002, s. 129.

3.2.2 Prázdniny pro zaláskované

Román *Prázdniny pro zaláskované* (1994) pojednává o třech sestřenicích: patnáctileté Julii, stejně staré Hance a o rok starší Dítě, které se rozhodly strávit společně čtrnáct dní prázdnin na chatě, tak jako každý rok. Tentokrát však bez dozoru rodičů. Nic však není jako dřív. Hlavní hrdinka Julie Sladká to záhy zjistí. Sestřenice se jí za uplynulý rok velmi vzdálily. Dita má za sebou první lásku, a tak jí „zaostalé“ sestřenice připadají méněcenné. Hanka se stává věrnou posluchačkou jejích milostných zážitků, se kterými se Dita ráda chlubí. Hovorů se neúčastní Julie, která o chlapce zatím nejeví zájem. Celou situaci zkomplikuje pohledný instruktor nedalekého tábora Daniel, do kterého se zamiluje nejen Julie, ale i obě její sestřenice. Rázem začíná mezi dívkami boj. Julie se však brzy dozví, že Daniel situace jen využíval a sblížoval se se všemi dívkami. Hlavní hrdinka se tak z prázdnin vrací bohatší o spoustu zkušeností.

Román je opět vyprávěný v ich formě, na příběh je nahlíženo z pohledu Julie. Tato postava v románu prochází osobnostní proměnou. Na chatu přijíždí plná očekávání, těší se, jak si společně strávené dny se sestřenicemi užije. O chlapce nejeví zájem, a tak ji iritují neustálé rozhovory sestřenic, ve kterých rozebírají Ditina „přítele“ Martina. Julie totiž považuje zamilovanost za „nebezpečnou nemoc“.

Ukázka z knihy:

„'Asi se zamilovala,' vzdychla jsem. 'Je to nemoc, která kosí jednu správnou holku za druhou.'

'Potom je lepší nebejt zamilovaná,' mínila.

'Taky myslím. Uznej, kvůli úplně cizímu klukovi kazit náladu sobě i všem kolem... Pch.'

'Ty jsi nikdy nebyla zamilovaná?'

Její otázka mě překvapila. Já, a zamilovaná! Kdy? Nemám čas, myšlenky ani náladu.“⁷⁰

Názor na lásku změní ve chvíli, kdy se setkává s nepatrně starším vedoucím tábora, Danem, do kterého se zamiluje. Později zjišťuje, že není sama, komu se Daniel líbí. S Ditou se o něj dokonce jednou poperou. O Julii jeví zájem Danielův kamarád Honza. Ačkoli je jeho láska viditelně upřímnější než Danova, Julie ho odmítá a odchází

---

⁷⁰ LANCZOVÁ, L. *Prázdniny pro zaláskované*. II. vydání. Praha : Víkend, 1999. s. 14.

s Danem. Záhy zjistí, že pro Daniela představuje pouze milostné pobavení a rozchází se s ním. Uvědomí si svoje chyby (např. pro lásku k Danovi přehlížela Honzu, zneprátelila si sestřenice, ztratila důvěru rodičů aj.) a odjíždí domů.

Každá dívka představuje odlišný typ charakteru i rodinného prostředí, z něhož pochází.

Postava Julie disponuje především kladnými charakterovými vlastnostmi (váží si svých rodičů, nenechává se osahávat kluky aj.), Dita je svobodomyšlná (udržuje vztah s ženatým mužem, je polygamní, nechává se osahávat a líbat i jiným chlapcem, je sobecká, pomstychtivá a povrchní). Tato postava v románu neprochází vývojem. Tyto vlastnosti u ní přetrvávají po celou dobu příběhu. I přesto, že Daniel nakonec dá přednost Julii, její postava nespěje k nápravě a uvědomění si svých chyb.

Postavě Hanky je v románu věnována nejmenší pozornost, představuje pouze věrnou posluchačku Ditiných milostných zážitků. Její postava se nevyvíjí, hrdinka postrádá vlastní názor, je naivní a pohybuje se po celou dobu příběhu ve stínu nejstarší sestřenice.

Jak jsem již výše uvedla, dívky pocházejí z odlišného rodinného prostředí: Julie pochází z úplné rodiny, s otcem si rozumí lépe než s matkou, má jeho naprostou důvěru, což se změní při příjezdu rodičů na chatu, kdy dceru usvědčí z milostného dobrodružství. Dita má nevlastního otce, kterého měla moc ráda, než dospěla do puberty, momentálně jí připadá „nemožnej“. Hanka, která na rozdíl od sestřenic pochází z vesnice, je poloviční sirotek, otec jí zemřel před osmi lety a od té doby žije pouze sama s matkou, která je velmi přísná. V porovnání se svými sestřenicemi, je proto Hanka disciplinovanější (věnuje se často úklidu a jako jediná zastává v chatě místo kuchařky).

I v tomto románu nacházíme konstrukční schémata, se kterými Lenka Lanczová často pracuje. Místo milostného trojúhelníku se zde však setkáváme s milostným „čtyřúhelníkem“. Příběh je tvořen propleteným vztahem tří dívek a jednoho chlapce a potížemi s milostným vztahem. Objevují se také oblíbené motivy: falešná přátelství, tajemství a dobrodružství aj.

Příběh se odehrává během letních prázdnin, jak již název napovídá, na chatě ve Chválovicích.

Román je členěn do 16 kapitol, přičemž každá obsahuje ještě několik podkapitol. Kniha formou připomíná deníkové záznamy. Užitý způsob vyprávění i čas (préteritum) evokují často pocit, že se jedná o deník.

Ukázka z knihy:

„Na tyto prázdniny budu dlouho vzpomínat i bez Danova slibovaného silného prožitku. Za těch pár dní jsem toho zažila víc než dost a poznala celou kópu.

Zjistila jsem,

...že každá přítelkyně, byť vlastní sestřenice, kvůli klukovi zradí. (Hana, Dita).

...že není všechno zlato, co se třpytí. (Dan).

...že to platí i naopak. (Honza).

...nákaza zvaná puberta se nevyhne nikomu. (sestřenky).

...že zamilovat se dá ve vteřině a odmilovat možná ještě rychleji. (já).“⁷¹

Nadpisy jednotlivých kapitol nesou název podle dnů v týdnu (např. *Bílá sobota*, *Žlutá neděle*, *Růžové pondělí*, *Červené úterý*, *Oranžová středa*, *Okrový čtvrtek*, *Hnědý pátek* aj.), přičemž barva vždy symbolizuje události daného dne. Např. kapitola *Růžové pondělí* pojednává o prvním setkání Julie a Dana a růžová barva zde symbolizuje klíčící zamilovanost; naopak v kapitole *Černý pátek* spatří Julie Dana v Ditině objetí, a tak zde barva symbolizuje Juliino nitro: černotu.

Ačkoli se autorka zřejmě snažila román ozvláštnit deníkovou formou a netradičním milostným „čtyřúhelníkem“, neubránila se naplnění očekávaného, a tak čtenářky od začátku příběhu tuší, kam postava Daniela směřuje a jaký vztah má k jednotlivým dívkám.

---

⁷¹ LANCZOVÁ, L. *Prázdniny pro zaláskované*. II. vydání. Praha : Víkend, 1999. s. 180.

3.2.3 Hvězda naděje

Román *Hvězda naděje* (1994) pojednává o životě čtyř sourozenců Šimových – Roman, dvojčata Michaela a Viktor a Monika. Roman, nejstarší ze sourozenců a otec šestileté Romanky, která mu zůstala z prvního manželství, chodí s dominantní Andreou, která ho jen využívá. Na nevinném výletě v zoologické zahradě se seznámí se zdravotní sestřičkou Marcelou, do které se zamiluje a později začínají plánovat společnou budoucnost i s malou Romankou. Viktor, přezdívaný Vik, nebere dívky příliš vážně, využívá je jen k milostnému pobavení a za každou, se kterou se vyspí, si navlékne korálek na náhrdelník, který považuje za svou trofej. Když se však seznámí s Nikolou, která je zdrženlivější než dívky, které dosud znal, poprvé se zamiluje. Jeho dvojče Michaela vyniká nevídaným půvabem. Na svoji první lásku doplatila již před dvěma lety, kdy byla pro nadměrný počet neomluvených hodin vyloučena z gymnázia, a tak studuje na obchodním učilišti obor prodavačka. Vysokoškolský student Dan, se kterým se seznámí, ji přesvědčí, aby pokračovala ve studiu, a tak se nakonec přihlašuje na nástavbu. Nejmladší ze sourozenců, Monika, trpí vedle krásné a žádané sestry pocitem méněcennosti. Útěchu nachází u zločince Viléma, který veškerý svůj volný čas tráví se svou partou v hospodě. Monika se k nim přidává a její „ideální“ láska se rozpadá až ve chvíli, kdy Vila přistihne v intimní chvíli s členkou party.

Kromě první lásky a problémů s ní spojených se v románu objevuje také problematika neúplných rodin. Otec rodiny, pan Šíma, začne žít s o mnoho let mladší přítelkyní a od rodiny se odstěhuje. Matka zůstává na výchovu dětí sama. Rozchod rodičů nese nejhůře Monika, která měla s otcem velmi dobrý vztah. Ostatním sourozencům je buď rozpad rodiny lhostejný (Roman, Viktor), nebo ho naopak vítají a čerpají z nezvyklé volnosti (Michaela). Nakonec se však otec k rodině vrací.

Skoro všechny postavy prochází v románu nějakým vývojem. „Hotovou“ postavou je pouze Michaela, která se již před lety poučila ze svých chyb a v příběhu tedy vystupuje jako někdo, kdo má seřazené své priority a ví, co od života chce. Posun je nejvíce patrný u postavy Moniky, která hledá sama sebe, ale nenachází. Z rodiny nejvíce trpí rozpadem rodiny, odchod otce považuje za podraz vůči ní samotné.

Ukázka z knihy:

*„Táta! Zašimralo ji v nose a Monika popotáhla. Jak ji mohl opustit! (...) Ale co ona? Nedovedla si život bez táty představit. S kým bude chodit do kina a divadla a s kým hrát šachy a povídat si o filmech... Jak ji mohl opustit! Jak ji mohl podrazit...
(...) Už i Součková ví, že ji táta opustil! Ta ostuda, bože, taková potupa!!“⁷²*

Monika si nerozumí se sourozenci ani s matkou, a když ji zklame i kamarádka, poníží kluk, kterého tajně milovala, naději vloží do prvního člověka, který o její osobu jen trochu projeví zájem. Vilém je zločinec, který Moniku vede do „slepé uličky“, možná i sama Monika si to uvědomuje, leč přiznat si to a ukázat svoji „prohru“ před ostatními prostě nedokáže, a tak omlouvá všechny jeho chyby a snaží se mu přizpůsobit. Dosud vzorná a poslušná začne lhát matce a zanedbávat školu. Svoje chyby si uvědomí až ve chvíli, kdy Viléma přistihne při nevěře. Útočiště nachází tam, kde by ho nejméně hledala, u sestry Michaely.

Základní nedostatek a zřejmě původce všech závažnějších problémů můžeme nalézt v komunikaci, která v rodině Šimových zřetelně selhává. Každý člen rodiny je zvyklý řešit si své starosti sám. Matka na děti neměla zpravidla čas, jen udělovala úkoly a kontrolovala jejich splnění. Nezvládnuté výchovy si všímají i učitelé ve škole. Také matčina mluva posouvá rodinu na okraj společnosti. Např.: *„Matka poslouchala na půl ucha. Tenis ji nezajímal, a přestože se mu syn se střídavými úspěchy i neúspěchy věnoval od první třídy, nepřiřostl jí k srdci. Viděla v něm jen honění se po kurtech. 'On je nevytrhne,' usoudila. 'Flink je to. Na všechno kašle. Zajímají ho jen děvky a chlast'“⁷³*

V románu *Hvězda naděje* se paralelně odvíjí čtyři dějové linie (podle počtu hlavních postav). Pořadí, ve kterém se postavy prezentují, je nepravidelné, postrádá formální i významovou logiku. V kapitole s názvem Šimovi se často dějové linie prolínají. V této kapitole není pozornost zaměřena pouze na jednu postavu, nýbrž se zde objevují třeba i všechny postavy najednou. Zachycuje hned čtyři dějové linie a příběh je vyprávěný er formou (klasické vyprávění ve 3. osobě).

Vypravěčův postoj k postavám je neosobní. Autorka se do příběhu nezapojuje, neoslovuje čtenářky, ani nehodnotí chování postav, snaží se pouze o jejich objektivní

---

⁷² Lanczová, L. *Hvězda naděje*. Praha : Víkend, 1994. s. 20, 22.

⁷³ Lanczová, L. *Hvězda naděje*. Praha : Víkend, 1994. s. 39.

zobrazení. Zachycuje jejich myšlenky i pocity. Tento způsob vyprávění tak umožňuje čtenářkám nahlédnout do života všech čtyř sourozenců.

Kvůli er formě byl však román čtenářkami často opomíjen (větší počet dějových linií zhoršuje orientaci v ději).⁷⁴ Vyprávěním ve třetí osobě jsou postavy charakterizovány vypravěčem, jedná se o vnější perspektivu vyprávění. Charakterové vlastnosti postav tak nevyplývají z jednání, jak jsou tomu čtenářky u příběhů vyprávěných ich formou zvyklé.

Ukázka z knihy:

*„Inteligentní Michaela byla ve svém ročníku o rok starší než spolužačky a také nejchytřejší. Přesto se nestala oblíbenou žákyní. Spíš naopak. Neposlouchala, byla drzá, vyzyvavá, protestantská, hlava třídy, organizátorka akcí, vůdčí osobnost a mezi děvčaty nejoblíbenější kamarádka. Díky skvělé paměti na ni učitelé nemohli, výborné známky ji zkrátka zachraňovaly.“*⁷⁵

Příběhy se odehrávají na podzim, nikoli v době léta a prázdnin, jako ve většině románů Lanczové.

Román je členěn do 50 kapitol, přičemž každá kapitola nese název podle postavy, na kterou se vypravěč zaměřuje.

Volným pokračováním je román *Milenky a hříšníci*, který vyšel v roce 2010.

Ačkoli se autorka snažila román ozvláštnit neosobním vypravěčem, přispěla spíš k jeho nepřehlednosti a zjednodušení postav (pro vykreslení postavy měla k dispozici menší prostor). Navíc román v některých částech ztrácí na věrohodnosti, a to zejména kvůli častým hyperbolizovaným situacím, například některé popisy Michaelina chování, seznámení Romana a Marcely nebo některé asociace v myšlení šestileté Romanky.

---

⁷⁴ Viz debata ke knize na stránkách: LANCZOVÁ, Lenka. Oficiální stránky Lenky Lanczové [online]. 2006 [cit. 2011-04-03]. Stránky Lenky Lanczové. Dostupné z WWW: <<http://www.lanczova.cz/>>.

⁷⁵ LANCZOVÁ, L. *Hvězda naděje*. Praha : Víkend, 1994. s. 17.

3.2.4 Třináctá komnata

Román *Třináctá komnata* (2010) představuje jednu z nejnovějších knih Lenky Lanczové. Pojednává o Lindě Hesové, studentce stomatologické fakulty, které se život změnil ve chvíli, kdy jí matčin nesympatický přítel nechtěně vyzradí, že není biologickou dcerou svých „rodičů“. Linda se rozhodne pátrat po svých skutečných rodičích. Na cestě za svou minulostí ji provází krásný inženýr Tomáš Koubek, se kterým po nespoutaném večírku strávila noc. Tomáš také nemá vyřešenou svoji minulost, a to v oblasti milostných vztahů. Linda se dozvídá, že má dvě nemanželské děti a udržuje důvěrné přátelství s bývalou přítelkyní Karin. Když jí oznamuje, že ho Karin pozvala na lyžování do Alp, Linda mu dává ultimátum. Tomáš však přesto do hor odjíždí, a tak se s ním Linda rozchází.

Lindě se s pomocí kamarádky, která pracuje v kojeneckém ústavu, podaří biologickou rodinu najít. Ta ale neodpovídá ideálům, které si o ní vysnila. Ani nová rodina není z nalezení ztraceného člena rodiny nadšená. Ba dokonce o ni, až na babičku a jednu ze sester, nikdo nejeví zájem. Linda si uvědomuje, že rodiče jsou ti, kteří ji vychovali a mají ji rádi.

Román je vyprávěný ich formou, vypravěčkou je hlavní hrdinka Linda, která v románu prochází osobnostní proměnou. Zpočátku nenápadnému podřeknutí matčina přítele nevěnuje pozornost, později se však od svého „otce“ dozvídá, že „matka“ byla neplodná, a tak si ji adoptovali. Linda se se ztrátou své dosavadní identity špatně smíruje.

Ukázka z knihy:

„Zavěším a ukládám si do paměti právě získané informace. Je mi jasné, že víckrát se na ně Elišky ptát nesmím. Udělá se mi nějak horko po těle, musím si namočit ruce do studené vody a několikrát opláchnout obličej. Pak se zadívám na svůj obraz do zrcadla. Hana Procházková... Dvacet let jsem myslela, že jsem Linda Hesová! A ono ne. Kdo vlastně jsem?! Komu patří tvář holky v zrcadle?“⁷⁶

Když se Linda poprvé setkává se svojí biologickou rodinou, je zklamaná. Nesplňuje její očekávání. Rodina se pohybuje na okraji společnosti, matka vede nevázaný život,

---

⁷⁶ LANCZOVÁ, L. *Třináctá komnata*. Praha : Víkend, 2010. s. 211.

o mentálně postiženého syna se stará babička, otec je alkoholik a jedna ze sester, ač jen nepatrně starší než Linda, je již vdaná a v šestém měsíci těhotenství. Po rozhovoru se svou biologickou matkou, která ani teď z dcery není nadšená, Linda nachází svoji identitu a vrací se domů k „rodičům“.

Postava Lindy prochází osobnostní proměnou i v oblasti milostných vztahů. Po rozchodu se svým přítelem Davidem, který ji opustil kvůli kamarádce, si slibuje, že se již nikdy nezamiluje. Když navštěvuje v nemocnici matku po operaci žlučníku, ve výťahu se pohádá s krásným, leč namyšleným a drzým chlapcem Tomášem. V konfliktní situaci se s ním ocitá i později. Ačkoli ho zpočátku „nenávidí“, začnou se sbližovat a zamilují se do sebe. Tomáš udržuje nadmíru přátelský vztah s bývalou přítelkyní Karin, na kterou Linda žárlí. Ze začátku veškerou jeho „kamarádskou pomoc“ k jiným dívkám přehlíží, později si uvědomuje, že jí Tomáš nemůže ve vztahu poskytnout to, co od něj požaduje, a rozchází se s ním.

Ukázka z knihy:

„Nechci takový vztah! Nechci chodit s klukem, který má stále silné vazby na svou bývalou a ona na něj. Sice spolu být nemůžou, v tom měla Elen pravdu, jenže ona ji měla i v tom druhém: nemohou být ani bez sebe. Nechci hrát druhé housle, nemám zapotřebí se trápit a užírat žárlivostí, a nikdy, nikdy si na tenhle model nezvyknu, stejně jako on ho nebude chtít změnit!

To je prostě patová situace. Rovnice bez řešení.

Přesně vím, co nechci.“⁷⁷

Postava Tomáše je v románu ustálená. Po celou dobu příběhu preferuje především nevázaný způsob života. Volný čas věnuje zpravidla kamarádům a kamarádkám. Nezřídka nacházíme rozpolcenost mezi jeho sdělením a skutky. Ačkoli tvrdí, že Lindu nechce ztratit, odjíždí na dovolenou do hor s Karin, i za cenu rozchodu.

Vedlejší postavy se také osobnostně nevyvíjí: Lindiny kamarádky Eliška a Jana, spolubydlící z koleje Bára aj.

Za hlavní náměty knihy lze považovat především hledání vlastní identity. Tomu je vedle lásky, věnována největší pozornost. Na problematiku adopce a problémy s ní

---

⁷⁷ LANCZOVÁ, L. *Třináctá komnata*. Praha : Víkend, 2010. s. 302.

spojenými, autorka nabízí dva úhly pohledu. První představuje hlavní hrdinka Linda, která touží nalézt a poznat své biologické rodiče. Zjistit důvod, proč ji opustili a sprátně se s nimi. Druhý úhel pohledu představuje Tomáš, který s Lindiným přístupem nesouhlasí a tvrdí, že by lidi, kteří ho opustili, nechtěl nikdy poznat.

Děj se odehrává v Bakově, během posledních dnů prázdnin a začátkem školního roku, až do Nového roku.

Román je členěn do 14 kapitol bez názvu.

Autorka se sice v románu snažila zpracovat dosud „neotřelý“ motiv v její tvorbě (adopce), neubráníla se však značně hyperbolizovaným popisům, které ubírají na věrohodnosti.

3.3 Typické rysy tvorby Lenky Lanczové

Romány Lenky Lanczové jsou zatíženy mnohými stereotypy. Jsou konstruovány na stejném nebo podobném syžetovém schématu, odvíjí se modelové situace, objevují se zpravidla podobná témata a motivy, hrdinky řeší podobné problémy a téměř všechny se nachází v podobné situaci.⁷⁸ V příbězích se mění pouze aktuální témata.

Ústředním tématem je vždy láska, která je často provázena nejednou překážkou (neopětovaná láska, rodiče vztahu nepřejí aj.). Objevují se také aktuální problémové jevy, např. drogy, anorexie, gamblerství atd.

Svatava Urbanová⁷⁹ ve své knize připomíná, že autorka užívá všech oblíbených konstrukčních schémat dívčího románu: milostný trojúhelník, různé typy rodinného zázemí (úplná i neúplná rodina), trable s milostným vztahem atd.

Hlavní hrdinkou je vždy „obyčejná“, ale přesto něčím výjimečná dívka, která prožívá svou první lásku. Prožitými událostmi a novými zkušenostmi „dospívá“ a uvědomí si své místo v životě. Zpravidla pochází z úplné, harmonické rodiny a vyniká nezvyklými pŕvaby.

---

⁷⁸ TOMAN, J. *Fenomén triviality v polistopadové české próze pro mládež*. In: Zlatý máj: literární časopis. Praha : IBBY, 1999. s. 40.

⁷⁹ URBANOVÁ, S. *Metamorfózy dětské literatury*. Olomouc : Votobia, 1999. s. 300.

Neobyčejně přitažlivým zevnějškem disponuje velmi často i hrdina, do kterého se dívka zamiluje. Většinou se jedná o stejně starého chlapce, který je nevšedně přitažlivý, vzbuzuje zájem nejedné dívky, i on ještě studuje (ale má laxnější přístup ke studiu), je sebevědomý a rád středem pozornosti (často leader party).

Autorka v rámci příběhu čtenářkám ukazuje modelové situace, nad kterými se mohou zamyslet a poučit se z chyb, kterých se románové postavy dopustily. Romány jsou vyprávěny v ich formě (výjimkou je román *Hvězda naděje*) a zpravidla jen jedním vypravěčem (výjimku tvoří romány *Hvězda naděje*, *Hříšná touha* a *Kam se vytrácí láska*).

Svatava Urbanová uvádí, že kompozice je založená na klasické expozici, krizi a katarzi. Objevuje se často motiv náhody. Pozornost je věnována především popisům situací a nálad.⁸⁰

Ukázka z knihy *Hořká chuť lásky*:

„Tomáš mlčí jako hrob i po celé páteční odpoledne. Asi vyspává těžkou společenskou únavu... Ačkoli mám tisíc chutí napsat mu SMSku, překonám se. (...) Z toho mi brzy hrábne, pomyslím si vztekle a poté, co Lenka nadšeně odcválá za Olegem, co vyčuhuje z davu před školou jak bolavý prst, hodím mobil do batohu a vydám se k domovu. (...) Během noci jsem prošla celou škálou citů, takže jsem se dostala od takřka nenávisti k odpuštění. Nyní jsem ve stádiu přijmout jakoukoli, aspoň kapku věrohodnou výmluvu, jen aby mohlo všechno být zase při starém. (...) Naprosto bez nálady se doploužím do kuchyně, abych si nalila sklenici minerálky a tupým výrazem ji vypila.“⁸¹

Lenka Lanczová se snaží přiblížit čtenářkám soudobým životním stylem: objevují se diskotéky a kluby, postavy aktivně používají moderní technologii (mobilní telefony, počítače aj.), dívky pravidelně cvičí aerobik, chlapci hrají squash atd. Do textu autorka například zakomponovává textové zprávy (SMS), písničky, které se právě hrají v rádiích a výjimkou není ani současný jazyk dnešní mládeže. Všechny tyto znaky zvyšují míru autentičnosti, a tak čtenářky mají dojem, že děj se odehrává přímo vedle nich.

---

⁸⁰ URBANOVÁ, S. a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc : Votobia, 2004. s. 172-174.

⁸¹ LANCZOVÁ, L. *Hořká chuť lásky*. Praha : Víkend, 2001. s. 108.

Jak jsem již zmínila, literární postavy běžně v románech používají komunikační technologie jako SMS zprávy a ICQ, kterými autorka oživuje text. Oba způsoby komunikace jsou dnes přirozenou součástí života mladých lidí, užívají se z důvodu jazykové ekonomie (snaha komunikovat ve zkratce), a tak i tímto způsobem se autorka přibližuje životnímu stylu čtenářek. Součástí textových zpráv jsou velmi často i emotikony, které slouží k vyjadřování pocitů. SMS zprávy autorka odděluje od běžného textu písmem bez diakritiky.

V některých románech odlišuje pomocí velkých a malých písmen SMS zprávy odeslané hlavní hrdinkou od zpráv přijatých.

Ukázka z knihy *Pár minut lásky*:

„... mnohem důležitější je pro mě v tuhle chvíli stihnout napsat do konce přestávky Radkovi odpověď“:

NAPSANI SMSKY ZASE TOLIK CASU NEZABERE, TO MAM VYZKOUSENE. HORSI JE TO S TIM KREDITEM U ME:-/

Během matiky mi přijde odpověď a tentokrát školní řád poruším, protože si ji přečtu pod lavicí okamžitě:

Jenze ja na tebe nemyslim jen ve chvíli, kdy pisu SMSku, to je ten problem... ;D“⁸²

Rozhovory přes komunikační technologii ICQ jsou od běžného textu také graficky odlišeny. Vyskytují se v podobě malých písmen bez diakritiky a zvýrazněné kurzívou.

Ukázka z knihy *Šeptej do ticha*:

„Po návratu si zapnu počítač, abych si popovídala s Jáchymem. Esemesky nestačí, byť jen z nás dvou mají naši operátoři pořádné zisky!“

Ahoj, lásko, napiše mi jako první, sotva moje kytička, symbol toho, že jsem online, zezelená. I kdybych byla zvenčí sebevíc zmrzlá, tohle oslovení by rozehrálo mrtvolu!

Ahoj, Jáchyme! Mám na sebe vztek, že nedokážu napsat nic barvitějšího, osobnějšího, ale asi je na mě ještě brzy.

Jak sis zacvičila?

Prima. A co ty, měl jsi pěkný den?“⁸³

---

⁸² LANCZOVÁ, L. *Pár minut lásky*. Praha : Víkend, 2004. s. 257.

⁸³ LANCZOVÁ, L. *Šeptej do ticha*. Praha : Víkend, 2005. s. 175–176.

Autorka se dále přibližuje „světu čtenářek“ pomocí odkazů na nedávno konané akce i současné televizní pořady. Postava Mili z románu *Třináctá komnata* (2010) například navštěvuje výstavu *Decadence NOW*, která minulý rok proběhla v Rudolfinu. Postava Lindy ze stejného románu například zvažuje, zda by svou biologickou rodinu neměla hledat pomocí *pošťáka Ondry* (odkazuje tak na stále vysílaný televizní pořad *Pošta pro tebe*). Nalezneme také odkazy na nedávno proběhlou kampaň *Nemyslíš, zaplatíš* nebo pravidelně vysílaný pořad v rádiu Impuls (*Svět podle Špačka*).

Ukázka z knihy *Třináctá komnata*:

„... do nemocnice se přemístím z velké části klusem – musím totiž dobíhat osmičku, jinak bych neměla šanci vrátit se do doby domluvené s tatškou. Ve světě podle Špačka bych docela určitě neuspěla, přijde mi, že čím víc lítám, tím víc nestíhám. (...) zamířím přímo k výtahům, (...) nastoupil do něj i tmavovlasý borec, mám další pádný důvod porušit pravidla společenského chování, Špaček nešpaček.“⁸⁴

Tyto aluze na nedávno konané nebo ještě probíhající akce či pořady sice zvyšují míru autentičnosti, ale pouze u současných čtenářek. Autorka tímto „konkretizováním“ podstupuje riziko, že její knihy nebudou vyhledávány nastupující generací, pro niž tyto akce či pořady nebudou aktuální, a nebudou jim tudíž rozumět.

Většina románů obsahuje novodobou písničku, která se pojí s určitou situací v knize. Například v románě *Past na kočku* (1996) se objevují písničky od Beatles, skupiny Žlutý pes nebo Janka Ledeckého.

Ukázka z knihy *Past na kočku*:

„'Musicbox, dobrý den. Haló, haló, co pro vás můžeme udělat?' ozve se sympatický mužský hlas.

'Tady Johana. Volám z nemocnice, mám jen málo peněz... Takže krátce. Kdybyste mi mohli zahrát písničku Proklínám od Janka Ledeckýho...'

'Vaše přání je nám rozkazem. A komu bude?'

'Dominikovi na hrad Perštejn. Jestli ji slyší, ať to vezme doslova. Díky.'

---

⁸⁴ LANCZOVÁ, L. *Třináctá komnata*. Praha : Víkend, 2010. s. 28, 31.

Na delší povídání mi desetikačka nestačí. Nakonec, tohle je výstižné samo o sobě, a pak, zradil by mě hlas.

Proklínám ty tvoje ústa, proklínám tvoje oči ledový. V srdci jen sníh. Sám a sám. Ať nikdy úsvit nespátríš. Na ústa mříž, oči oslepnou. Ať do smrti seš sám...

Proklínám, proklínám, proklínám!!!⁸⁵

Výběr písní v románech Lenky Lanczové je aktuální, i zde se autorka snaží přizpůsobit době, požadavkům a vkusu čtenářek. Například v románu *Nebe plné hvězd* (2006) se kromě písničky Janka Ledeckého (Skončil flám) a skupiny Olympic (Snad jsem to zavinil já) objevuje i novodobá písnička od Jamese Blunta (Goodbye My Lover).

Typickým rysem románů Lenky Lanczové je i vystupování stejných postav ve více románech. Hovoříme zde o navazování, neboli sériovosti.⁸⁶ Vystupování stejných postav v jiných knihách způsobuje, že jsou čtenářky „nuceny“ číst i další romány, pokud chtějí vědět, jak se život oblíbených hrdinů dále odvíjel. Nebo je jen zmínka o známé postavě v nové knize potěší. Tento postup zobrazování stejných postav v jiných románech vzbuzuje opět pocit autentičnosti. Například s postavou Viktora Šímy z románu *Hvězda naděje* (1994) se setkáváme o několik let později v románu *Milenky a hříšníci* (2010). Nebo postava Matěje z románu *Kapky rosy* (2004) vystupuje i v díle *Náhradní princ* (2007) aj. Zobrazování stejných postav v různých románech se podrobněji věnuji v kapitole Postavy.

Příběhy se odehrávají nejčastěji během letních prázdnin, nezdídky poblíž hradu nebo zříceniny (např. romány *Znamení blíženců*, *Mokrá louka*, *Kapky rosy* aj.). Většina jejích románů je ale spojená s prostředím ve městech. Vytvořila také řadu sérií, např. o Lukáši Luckém (*Lucky Luk I*, *Lucky Luk II*), Radce Stachové (*Počkej na mě*, *Radko!*, *Podej mi ruku*, *Radko!*, *Pojď se mnou*, *Radko!*), Nele Fišerové (*Hořká chuť lásky*, *Postel plná růží*), Monice Váchové (*Šeptej do ticha*, *Zašeptej do vlasů*, *Pošeptej po větru*) aj.

Děj románů je dosazen i do stejných míst (Nížany, Krásonice, Chválovice, Bakov, Blažejov, kemp Mokrá louka, diskotéka Galaxie a Pyramida, kopec Hrbáč aj.). Tímto propojováním autorka dosahuje ještě větší autentičnosti a čtenářky nabývají pocitu, že příběhy jsou pravdivé.⁸⁷

⁸⁵ LANCZOVÁ, L.: *Past na kočku*. II. vydání. Český Těšín: Vikend, 2001, s. 205.

⁸⁶ URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc : Votobia, 2003. s. 295.

⁸⁷ Podrobnější analýza v kapitole Prostředí.

3.3.1 Námětové okruhy

Romány Lenky Lanczové zachycují především téma první lásky a trable s ní spojené. Stereotypní schéma hrdinky, která prožívá svou první lásku, Lanczová prokládá novodobými tématy jako je rozchod rodičů či nevěra (např. román *Most do Země lásky*, ve kterém hlavní hrdinka Hana přistihne matku s jiným mužem nebo román *Hvězda naděje*, kde nejmladší dcera nese velmi těžce rozchod rodičů), falešná přátelství (např. láska ke stejnému chlapci zapříčiní rozpad nerozlučného kamarádství Hanky a Denisy v románu *Most do Země lásky*, stejně tak rozpad kamarádství kvůli chlapci se objevuje v románu *Všechno bude fajn*), drogy a kriminalita (např. román *Lucky Luk*, ve kterém se hlavní hrdina z touhy po penězích uchyluje k nelegálním obchodům nebo hlavní hrdinka románu *Oranžové blues* se stává závislou na lécích). Poměrně velká pozornost je v románech věnována sexuální tematice. Autorka často detailně popisuje milostné zážitky hlavních hrdinů, kteří zpravidla za svoje naivní chování platí osudovou daň, objevuje se např. gravidita (nechtěné graviditě čelí hrdinka románu *Hořká chuť lásky* nebo hlavní protagonistka románu *Šeptej do ticha* aj.), interrupce (např. román *Past na kočku*, kde je hlavní hrdinka Johana nucena podstoupit interrupci poté, co ji opustí přítel a ona není schopná se o dítě sama postarat). Mezi další témata patří anorexie (hlavní hrdinka románu *Strípky mých lásek* podstupuje drastickou dietu, jelikož se domnívá, že nadváha je důvod, proč o ni vysněný chlapec nejeví zájem), handicap (s handicapem v podobě naslouchátka se potýká hlavní hrdinka románu *Čas něhy*), vážné nemoci (hlavní hrdinka románu *Všechno bude fajn* se snaží vypořádat s cukrovkou, která jí změní skoro celý dosavadní způsob života) atd.

Jak autorka sama na svých stránkách⁸⁸ přiznává, náměty knih čerpá ze života, tvrdí, že „každý člověk si nese nějaký příběh“. Inspiruje se svými přáteli, dětmi, které jsou ve věku hrdinů a zejména čtenářkami, které ji zasobují svými milostnými příběhy, které autorka do textu zakomponovává.

„Stačí se dívat kolem sebe a poslouchat. (...) Příběhy jsou z velké části pravé, skutečně se staly. (...) Knížka je tedy z velké části skutečná, ačkoli se příběh nestal jedné konkrétní dívky a v tom sledu, jak popisují, přesto to jsou romány ze života. Asi proto jsou tak čtivé.“⁸⁹

⁸⁸ Oficiální stránky Lenky Lanczové: www.lanczova.cz

⁸⁹ *Stránky Lenky Lanczové* [online]. 2006 [cit. 2011-07-24]. Časté dotazy. Dostupné z WWW: <<http://www.lanczova.cz/caste-dotazy.php>>.

Problematika jejích knih však spočívá právě v tom, že hlavní hrdinka prožívá příběh několika čtenářek, a to vzhledem ke krátkému časovému úseku, v němž se příběh odehrává, působí nevěrohodně.⁹⁰

Centrální tematika románů Lenky Lanczové je ve většině případů identická: vždy se jedná o milostný cit, který musí čelit nejedné překážce. Vztahu mladých lidí buď nepřejí rodiče, např. román *Kapky rosy*, kdy se hlavní hrdinka zamiluje do „kriminálního“, a tak musí čelit nejednomu konfliktu s rodiči; nebo se vybraný partner nejeví jako ideální (např. hrdinka Monika z románu *Hvězda naděje* se zamiluje do „gaunera“, kterého sama opouští poté, co se v něm zklame). Také se objevují milostné trojúhelníky (např. romány *Most do Země lásky*, *Hořká chuť lásky*, *Létem políbená* aj.) či milostné čtyřúhelníky (např. román *Prázdniny pro zaláskované*).

V příbězích na modelových situacích ukazuje, jaké důsledky může přinést neuvážené chování a že některé prohřešky, zpočátku nevinné, mohou být trvalé.

O námětu románu vypovídá často i samotný název díla, např. *Náhradní princ* (hlavní hrdinka Jana požádá „kamaráda“, aby s ní jel na volejbalový turnaj a předstíral, že je jejím přítelem, aby se před kamarádkami necítila méněcenná), *Tajná láska* (hlavní hrdinka Aneta se dozvídá, že je *tajnou láskou* bratra svého přítele), *Pár minut lásky* (hlavní hrdinka nemůže zapomenout na milostnou chvíli, kterou prožila s jedním chlapcem, a tak se proto rozhodne nastoupit do školy v místě jeho bydliště a být mu tak nablízku), *Potížistka* (hlavní hrdinku provází řada nepříjemností, veškeré viny z okolí jsou svalovány na ni), *Třináctá komnata* (hlavní hrdinka se snaží rozluštit tajemství minulosti).

3.3.2 Jazyková analýza vybraných próz

Lenka Lanczová ve svých románech používá zejména spisovný jazyk a jeho útvary. Pavel Mandys za autorčiny přednosti považuje především snahu přiblížit se mluvě dnešní mládeže: „vyjadřuje se jazykem blízkým čtenářkám, nerozpakuje se používat

---

⁹⁰ Této problematice se podrobněji věnuji v kapitole Čas

*hovorové až vulgární výrazy. Stíhá rovněž zachytit rychle se měnící slang náctiletých“.*⁹¹

Pro jazykovou analýzu jsem zvolila romány uvedené již v předchozí kapitole (*Most do Země lásky, Prázdniny pro zaláskované, Hvězda naděje* a *Třináctá komnata*).

➤ Spisovný jazyk

• NEUTRÁLNÍ VÝRAZY

V románech Lenky Lanczové se velmi často vyskytují adjektiva. Autorka inklinuje k neustálému rozvíjení substantiv, a tak jsou její romány přesyceny atributy. Velmi často jsou použity ve spojení s barvami.

Ukázka z knihy *Prázdniny pro zaláskované*:

„*Mlha se brzy zvedne a na modrém nebi se rozžhaví zlatý kotouč červencového slunce.*“ (s. 28)

„*Chodila jsem sem a tam, prohledávala každé houští, prohmatávala mech a vytahovala z něho tmavohnědé poddubáky, modráky, načervenalé březáky a oranžové lištičky.*“ (s. 48)

„*Málem jsem ručičky hodin postrkovala, aby se trochu hýbaly, čtyřikrát se navoněla Ditinou růžovou Rexionou, pětkrát si přelízla rty její malinovou rtěnkou... Můj batoh skrýval čistě jen chatařské oblečení.*“ (s. 135)

„*Konečně jsem se prodrala posledním převislým křoviskem a zůstala stát omráčená krásou. Předě mnou se rozprostírala modrozelenká hladina se třpytivými vlnkami, lemovaná hustým jehličnatým lesem.*“ (s. 36)

• ARCHAICKÉ VÝRAZY

Ze zastaralých tvarů používá autorka především transgresivy (přechodníky).

Ukázka z knihy *Most do Země lásky*:

„*Přidržujíc si osušku na mokřém těle přecválám bytem, zanechávaje za sebou mokré tápoty po kobercích...*“ (s. 45)

„*...baví se Denisa, dolízávajíc Magnum s mandlovou příchutí.*“ (s. 50)

---

⁹¹ MANDYS, Pavel. Královna dívčích knihovniček. *Týden* [online]. 2005, 12, 30, [cit. 2011-07-05]. Dostupný z WWW: <http://www.lanczova.cz/o-lence.php?kind=media2&ID_media=59>

„... Marek při vší té rychlosti strhne volant znovu doprava na lesní cestu nečekaně se objevivší v ohybu silnice...“ (s. 61)

- HOVOROVÉ VÝRAZY

V románech se vedle neutrální češtiny nejčastěji objevuje hovorová čeština, a to nejen v dialozích, ale i v úvahových a popisných pasážích (autorka tímto způsobem hrdinku přibližuje čtenářkám – mluví stejným jazykem, a tak se s ní čtenářky mohou lépe identifikovat), např.: „*Vlasy po pás, masňák a určitě feťák. Božského zjevu mu dodávaly pouze kristusky na nohou.*“⁹²

Hovorovost lexikální

- Hovorové lexikální prostředky nalezneme nejčastěji v substantivech:

Ukázky z knihy *Prázdniny pro zaláskované*:

„...musela bych chodit šest kilometrů pěšky do Chválovic, svítit si petrolejkou na úkoly, žádná kina, divadla, koncerty, videa, mejdany...“ (s. 22)

„Holky nechtěly ani slyšet. Kluci si je dobírali, vraceli jsme se na chatu s veselou.“ (s. 121)

„Legraci dělat může, ale ne na můj účet.“ (s. 83)

- Hovorová jsou dále verba:

Ukázka z knihy *Prázdniny pro zaláskované*:

„Zahřívací kolo jsme měly za sebou. Zase tolik jsem neplácala, Hančino tričko hrozilo prasknutím. Za ten rok, co jsme se neviděly, pořádně zženštila.“ (neplácala ve smyslu nepřeháněla), (s. 9)

„A mně se Jarouš nelíbí. Spíš Pavel, jenže ten bral na Lídu.“ (brát ve smyslu mít o někoho milostný zájem), (s. 14)

„Nepřišel. A přitom se tu byl vyráchat snad celej tábor, jenom jeho oddíl chyběl.“ (vyráchat ve smyslu vykoupat), (s. 50)

„Hodnou dobu jsem se odhodlávala k činu. Risk je zisk! Nemůžu tady trčet celou noc!“ (trčet ve smyslu nečinně stát), (s. 39)

---

⁹² LANCZOVÁ, L. *Prázdniny pro zaláskované*. II. vydání. Praha : Vikend, 1999. s. 6.

V románech autorka zpravidla nerozlišuje mezi jazykovými prostředky mluvy postav, jejich sociální postavení nebo věk. Dospělé postavy obvykle používají v dialozích také hovorovou češtinu, výjimku zřídka představují pouze ředitelé či učitelé nebo rodiče vykonávající toto povolání.

Ukázka z knihy *Hvězda naděje*:

„'Brýden,' pozdravila všechny najednou. Zamířila ke svému místu vedle Patricie, nehodlala se před tou sešlostí ztrapňovat omluvenkou, tím spíš, že žádnou nemá. Ztrapnil ji sám ředitel. Nechal řečnění s oběma muži a zahřměl: 'Šimová, už jste se vyspala? Mohla byste nám laskavě sdělit, co bylo pro vás důležitějšího než škola?'“
(s. 82)

- Objevuje se i univerbizace (zkracování slov)

Univerbizace je častým hovorovým procesem, při kterém se sousloví „zkracuje“ na jednoslovné pojmenování. Tento proces je používán především z důvodu jazykové ekonomie.

Ukázky z knihy *Třináctá komnata*:

„...jelikož jsem četla knižní předlohu a zajímá mě, jak si s tím poradili filmaři (filmoví tvůrci) ...“ (s. 178)

„... jako dítě (jsem) nikdy nesměla jít v obýváku (obývacím pokoji) u televize“
(s. 173)

„'Zapni si nořas, někde se tam válí, na děčku (D disk) bude složka FOTKY a v ní podsložka Novomlýnská.'“ (s. 180)

„'Karin je tvoje bývalka (bývalá přítelkyně)?'“ (s. 182)

„Na hlaváku (hlavní nádraží) se setkám s Petrem.“ (s. 216)

Hovorovost tvarosloví

- Hovorovost v tvarosloví se v románech Lenky Lanczové vyskytuje v koncovkách adjektiv a verb, a to především v dialozích a ve slovesu *být/bývat*, např.

Ukázky z knihy *Prázdniny pro zaláskované*:

„'Vůbec ho nezná!' vybuchla prudce. 'Dělá chytrýho, chce mi radit. Víte, co si myslím? Že na mě žárlí.'“ (s. 20)

„'A tobě nevadí, že je ženatej?' ptala se Hanka.

'Ne. Proč? Když ji nemá rád! Špatný manželství, žádný manželství.'“ (s. 20)

„Potom je lepší nebejt zamilovaná.“ (s. 14)

„'Stejně to měla bejt nějaká pitomost.'“ (s. 14)

„'Vůbec nevíš, co v něm máš za poklad!'

'... Poklad! Pch. Bejval fajn, ale teď je vadnej.'“ (s. 58)

„'Já měl dneska sen (...) Sedím tady,' usmál se Dan. 'Probudil jsem se, když mi zbejval milimetr místa.'

'Mně se věčně zdá o ufounech,' přiznal Honza.'“ (s. 79)

Hovorovost syntaxe

Častými hovorovými jevy v syntaxi románů Lenky Lanczové jsou tzv. odchylky od větné stavby, které jsou typické pro mluvenou řeč. Nejčastěji se v románech vyskytuje elipsa (výpustka) a apoziopese (nedokončená výpověď).

○ Elipsa neboli výpustka vzniká v případě vypuštění slova nebo věty, které spadají do větného schématu. Používá se z důvodu jazykové ekonomie. Někdy může být použita nedopatřením, z důvodu rozrušení apod.

Ukázky z románu *Prázdniny pro zaláskované*:

„Kdyby nepřijela teta Iva s novou zásobou konzerv, nezbyvalo by nám (nic jiného) než jít na kořínky.“ (s. 5)

„Dějou se (divný, zvláštní) věci, máš pravdu.“ (s. 12)

„Julko, tobě se teda žádnéj (kluk) nelíbí?“ (s. 15)

Ukázky z románu *Most do Země lásky*:

„Ani Denise se nechce (jít) domů, touláme se městem, okukujeme kluky a zboží za výklady...“ (s. 39)

„Slyším je (křičet) až do svého pokoje, stejně jako ruší tátu v obýváku a mamku při doučování.“ (s. 103)

○ Apoziopezi neboli nedokončenou výpověď rozlišujeme dvojího typu, a to nemotivovanou, kdy je výpověď přerušena partnerem z dialogu. Druhý typ představuje motivovaná výpověď. Zde se jedná o nedokončení myšlenky z vlastní vůle. Apoziopeze je typická pro dialogy. Stejně tak se objevuje i v románech Lenky Lanczové.

Ukázky z románu *Prázdniny pro zaláskované*:

„Proč se ti sem nechtělo? Tady je klid, ne? Žádný řeči rodičů poslouchat nemusíš,“
řekla jsem přímo.

„Hm... Právě. Ten klid! Není tady živá noha! Ukoušeme se nudou.“ (s. 17)

„No dobře, ale...“ Hanka nenacházela slov. (s. 20)

„Jů... ty už nejsi ...“ Hanka se zadrhla.

„Ne. Vždyť je mi šestnáct!“ prohlásila Dita pyšně.

„Můj taťka by taky nedovolil, abych dělala podložku ženáčovi ...“ (s. 21)

• VÝRAZY Z OBLASTI INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE A ANGLICISMY

Autorka se snaží přizpůsobit slovní zásobu životnímu stylu soudobé společnosti, objevují se např. výrazy z oblasti informační technologie nebo anglicismy. Tato tendence je nejvíce patrná v jejích novějších románech.

○ Výrazy z oblasti informační technologie

Ukázka z knihy *Třináctá komnata*:

„Něco na způsob smazání počítače. Delete a bžuuu, čistý disk, na který můžeme ukládat nové zážitky, aniž bychom byli determinováni těmi starými.“ (s. 8)

„Zkontroluji školní intranet, pročtu info k zítřejším nástupům na kolej, promažu poštu. Krom mailu od Báry, pár školních věcí a deseti spamů tam stejně nic zajímavého není. Pochopitelně neopomenu facebook.“ (s.17)

„Nyní se všechno teprve rozjíždí, je třeba zařídit si ISIC kartu, připojení do CASu, ...“ (s. 41)

Nalezneme také terminologii z oboru, který hlavní hrdinka studuje. Aluze na studijní obor jsou vyjádřeny občas pomocí slangu.

Ukázka z knihy *Třináctá komnata*:

„Babička mi uvaří bylinkový čaj, hořký tak, až se kroutím na židli jako červ s kolikou...“ (s. 20)

„Počkám si na jeden z výtahů a ve společnosti dvou pacošů v erárních županech a paní s jídlonosiči...“ (s. 28)

„Anorektička vyjekne, její maminka se hysterickým tónem dožaduje otevření dveří...adolescent zaskřehotá.“ (s. 32)

○ V souvislosti s autorčinou snahou přiblížit se životním trendům současných teenagerů, nalezneme v románech poměrně často cizojazyčné výrazy i zkratky. Nejčastěji užívaným jazykem je angličtina, ale objevuje se i jiný germánský jazyk (např. němčina) nebo románské jazyky (např. francouzština, italština nebo španělština). Jejich výběr zpravidla souvisí s hrdinčiným povinným cizím jazykem ve škole nebo jejími zájmy.

Ukázky z knihy *Hvězda naděje*:

„'Mám něco pustit?' nabídla a stiskla PLAY na ovladači hi-fi věže. 'Ne,' zarazil ji a hudbu umlčel. 'Nemám rád disko, natož český. Taková šumařina! Znáš House of Lords? Perfektní tvrdá grupa, hraje s nimi Gene Simons z bývalých Kiss. Nevadí, nepouštěj nic.'“ (s. 170)

„'Ne, s našima je všechno O.K.'“ (s. 220)

Ukázka z knihy *Most do Země lásky*:

„...pomalů začínám chápat Markovu touhu zařídit si večer ONLY FOR TWO.“ (s. 108)

„'Ce matin,' odpovím, ovšem na druhý tvar, který se vztahuje k budoucnosti či minulosti, si zaboha nemůžu vzpomenout! 'Ce matin-é...ehm... Jak je to?'

'Ce matin-lá,' poradí mi.“ (s. 32)

• EXPRESIVNÍ VÝRAZY

V románech jsou hojně zastoupeny také expresivní výrazy, kterými postavy vyjadřují svůj vztah k nějaké skutečnosti. Emocionální výpovědi nesou vždy buď kladné, nebo záporné hodnocení.

○ Mezi kladně zabarvená slova můžeme zařadit i superlativa, která se hojně vyskytují v románech Lenky Lanczové.

Ukázka z knihy *Prázdniny pro zaláskované*:

„...Julka nad tím mávla ospale rukou a namítla, že ranní lenošení je nejsladší...“ (s. 41)

„Ten kluk je všude! Copak ho musím potkávat dvakrát denně v nejhloupějších situacích?“ (s. 49)

„Les voní ze všeho nejvíc. Víc jak kytice nejnádhernějších květů...“ (s. 48)

○ Mezi kladně zabarvená slova dále patří deminutiva, která však autorka užívá zpravidla v ironickém významu, tedy v negativním hodnocení.

Ukázky z knihy *Prázdniny pro zaláskované*:

„Jo? Copak nám povíš pěknýho?“ řekla Dita jedovatě.

„Jak Julinka počítala na břehu rybníka hvězdičky? Co důležitýho ještě asi víš?“ (s. 41)

„Holky jsou vážně nemožné! Rozvalily se na deku při samém okraji tetina pozemku, tedy co nejbližší veřejné plážičky využívané dříve pionýrským, teď junáckým táborem...“ (s. 47)

„Všude se dá něco dělat, a ne plesnivět zaživa. Navíc o prázdninách. Fuj.“
„Vyřezávat píšťaličku?“ hihňala se Dita.
„Třeba.“ (s. 68)

○ Mezi záporně zabarvená slova patří například slova zhrubělá a vulgární, která v románech Lenky Lanczové nezdědka nalezneme. Autorka zpravidla tato slova používá pro diferenciaci postav; vulgární výrazy používají postavy s nižším sociálním zázemím (lidé na okraji společnosti).

Ukázka z knihy *Hvězda naděje*:

„Dej ty pracky pryč,“ zaječela hystericky, vší silou se vzepřela, seběhla schody a utíkala mrazivou nocí... (s. 214)

„Hovno! Kdyby držel hubu, nic se mu nestalo. Nesnáším tyhle naducaný inteligenty, co nás chtějí vychovávat!“

Všiml si, že má na svém triku pod rozepnutou punkáčskou bundou krev z mužova obličej. 'Do hajzlu' Svlékl se, triko hodil na zem a bundu navlékl na holé tělo.“ (s. 183)

➤ Nespisovný jazyk (teritoriální a sociální diferenciaci)

Teritoriální jazykovou diferenciaci v románech Lenky Lanczové nenalezneme. Například Monika Váchová, hrdinka románové trilogie *Šepťej do ticha, Zašepťej do vlasů* a *Pošepťej po větru* se do malé vesnice stěhuje z Brna. Podobně hrdinka románu *Znamení blíženců* pochází z vesnice Moravské Budějovice aj. Ani u jedné postavy však nenalezneme v mluvě nářeční prvky.

V souvislosti se sociální diferenciací se v románech hojně setkáváme s tzv. *zesilovacími* výrazy, které jsou typické například pro pražský argot. Označují nevšední míru nějaké vlastnosti či děje. V románech Lenky Lanczové se objevují nejčastěji v souvislosti s krásou.

Ukázky z románu *Most do Země lásky*:

„*'Jsi děsně pěkná, víš to?'*

Pobaveně zavřu dveře, aniž bych na tohle sdělení zareagovala.“ (děsně ve smyslu velmi), (s. 79)

„*'... to tričko ti děsně sekne,' pousměje se.*“ (s. 86)

„*'Jsi hrozně pěkná, když se zlobíš a červenáš.'*“ (s. 97)

„*'Tenhle kostýmek ti děsně sekne, vypadáš v něm o deset let mladší.'*“ (s. 117)

V souvislosti s jazykem se často v románech Lenky Lanczové setkáváme s rozporem. Autorka se snaží přizpůsobit mluvě mládeže, a tak užívá často hovorový jazyk, ale ani se v mluvě hrdinek nevyhýbá patetickým výrazům, což působí nedůvěryhodně.

3.3.3 Styl

Horizontální členění románů

Romány Lenky Lanczové nejsou ustálené ve formálním uspořádání, příběhy jsou členěny do delších, ale i kratších kapitol.

Označení kapitol je také nejednotné. Jednotlivé kapitoly jsou buď pouze číslované bez názvu (např. romány *Třináctá komnata*, *Schody do nebe*, *Hořká chuť lásky*, *Postel plná růží*, *Prázdniny pro zaláskované* aj.), nebo jednotlivé kapitoly nesou název dle vrcholného bodu děje a naznačují tak jeho další průběh, např. kapitola s názvem *Všechno je jinak*, *Od desíti k pěti*, *Od pěti k nule* aj. (*Past na kočku*), *Trapas jak rozhledna*, *Ples maturitních snů*, *Hodina pravdy* aj. (*Půlnoční sny*), *Rande u Líbala*, *Tělo na tělo*, *Vzlety a pády* aj. (*Most do Země lásky*)

Vertikální členění románů

Lenka Lanczová ve svých románech využívá zpravidla chronologický kompoziční postup, kdy se děj odvíjí postupně za sebou. Paralelní kompozice není v jejích dílech tak častá, přesto i ji v některých románech nalezneme, např. *Hvězda naděje*, *Hříšná touha* aj. V těchto románech se odehrává několik dějových linií současně.

V románu *Hvězda naděje* nalezneme paralelní kompozici, ve které se samostatně rozvíjí čtyři dějové linie, které se navíc i vzájemně prostupují. Paralelní kompozice se vyskytuje například i v románu *Hříšná touha*, kde se samostatně rozvíjí a vzájemně prolínají dvě dějové linie, přičemž každá má svého vypravěče. Román je vyprávěn tzv. vyprávěcí situací první osoby.

Vyprávěcí situace první osoby je typická pro tvorbu Lenky Lanczové, autorka ji uplatňuje téměř ve všech románech. Postava je přímým účastníkem děje, vyjadřuje se v ich formě, tedy v první osobě singuláru. Příběh je vyprávěn tzv. vnitřní perspektivou, tedy z centra událostí a z pozice hlavní hrdinky.

Ukázka z knihy *Past na kočku*:

„Ve voliére se nás sejde sedm. Paráda, uhodím do strun. V kamnech praskají polena, ve vzduchu voní kouř i jaro a ještě cosi, co vlastně jenom instinktivně tuším. Příslib. Čtu ho v sestřině tváři, Eliška objímá rukama kolena, hledí do řeřavých plamínek se zasněným výrazem a pomáhá mi tahat výšky, stejný výraz očekávání

zahlédnu v Neliných očích i v Patrikových zamilovaných pohledech tajně vrhaných po sestře...“⁹³

Výjimku představuje román *Hvězda naděje*, kde je užita tzv. autorská vyprávěcí situace. Autorka se v tomto románu od svých postav distancuje, snaží se o objektivitu pomocí klasického vyprávění ve třetí osobě singuláru.

Na příběh je nahlíženo z tzv. vnější perspektivy, vypravěčka je tedy „vševědoucí“, zaznamenává, co si postava myslí a prožívá. Své postavy nehodnotí.

Ukázka z knihy *Hvězda naděje*:

*„Probudila se s nepříjemným pocitem. Pondělí, musí vstát. Z nedostatku spánku ji maličko bolela hlava. V noci se jí zdálo o klukovi z autobusu, takový růžový rozjásaný sen, drnčení budíku ji tvrdě přeneslo do skutečnosti. Nejraději by do všeho kopla!“*⁹⁴

Řeč postav od řeči vypravěče není diferencována specifickými jazykovými prostředky. Autorka v řeči vypravěče také tíhne k hovorovosti a expresivitě, nalezneme rovněž nespisovné, vulgární výrazy.

Ukázka z knihy *Hvězda naděje*:

„'Fakticky jsi mluvila s Vikem?'

'Ne,' přiznala se. 'Nepráskni mě. Nešla jsem do Galaxie.'

Roman se tedy pro klid v rodině vydal bratra hledat. V Galaxii se slavilo naplno, leč Vik nikde. Jediné, co vystopoval, byla zrzavá kočička, která se s bráchou údajně viděla naposledy v šatně. (...)

V prázdné pasáži mu nabídla své levné a prý kvalitní služby pohledná děvka. S díky ji odmítl.

Rozhodl se, že Vika zbije, jakmile se mu dostane do ruky.“⁹⁵

V románech se nezřídka objevuje například přímá řeč, dialogy nebo vnitřní monology.

---

⁹³ LANCZOVÁ, L. *Past na kočku*. II. vydání. Praha : Víkend, 2001. s. 17.

⁹⁴ LANCZOVÁ, L. *Hvězda naděje*. Praha : Víkend, 1994. s. 81.

⁹⁵ LANCZOVÁ, L. *Hvězda naděje*. Praha : Víkend, 1994. s. 66.

Pro romány Lenky Lanczové je charakteristická nadbytečnost dialogů, které se hojně v jejích dílech objevují. Řeč postav je od běžného textu oddělována uvozovkami.

Ukázka z knihy *Most do Země lásky*:

„*'Hm... Tak to mi tedy vůbec nic neříká,' odpoví mi hlas ještě větší hádankou. 'Jak že se jmenuješ?'*

'Hana Kolářová,' zopakují zmateně. 'Kdo volá?'

'Marek Stolina.'

'Kdože?' užasnu.

'Marek,' potvrdí. 'Ty mě neznáš?'

'Ne!'

'To je divný,' přemýšlím nahlas. 'Měl jsem ti zavolat.'

'Co?' Jsem z toho prostě jelen! 'Jak jsi na to přišel?'

'Kámoš mi tady nechal vzkaz s telefonním číslem, že mám zavolat Hance,' vysvětlí. “⁹⁶

V dialogích se autorka pro oživení příběhu nezřídka pokouší o jazykový humor.

Ukázka z knihy *Třináctá komnata*:

„*S obědem se nezalamuji. Martin je natolik nestoudný, že se mě zeptá, co budu vařit, a poté, co mu celé menu shrnu do slova o třech písmenech, zavrtí hlavou.*

'To jsi celá ty.'

'Ještě aby mě bylo jen půl,' zhrozím se přehnaně.

'Sobecká.'

'Hesová,' opravím ho. “⁹⁷

Jak jsem již výše zmínila, autorka ve svých dílech preferuje především přímou řeč, a tak například nepřímou řeč nalezneme v jejích románech zřídka.

Jedná se o implicitní sdělení myšlenky některé postavy.⁹⁸

---

⁹⁶ LANCZOVÁ, L. *Most do Země lásky*. Praha : Vikend, 2002. s. 45.

⁹⁷ LANCZOVÁ, L. *Třináctá komnata*. Praha : Vikend, 2010. s. 27.

⁹⁸ TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. České Budějovice : PF JU České Budějovice, 1992. s. 22.

Ukázka z knihy *Hvězda naděje*:

„Nedovedla si život bez táty představit. S kým bude chodit do kina a divadla a s kým hrát šachy a povídat si o filmech... Jak ji mohl opustit! Jak ji mohl podrazit...Míša řekla, že je Monika blbá, když tátovu proměnu nepozorovala dávno. Opravdu si ničeho nevšímal, měl na ni jen méně času než dřív.“⁹⁹

Poměrně často se v románech setkáváme s úvahami hlavních hrdinů, kteří hovoří sami se sebou, vyjadřují své názory a pocity. Jedná se o tzv. vnitřní monolog.

Ukázka z knihy *Most do Země lásky*:

„Před očima se mi rozlije rudá tma. Denisa je mrtvá. Navždycky. Už nikdy si spolu nesesedneme do jedné lavice, neusteleme v pokojíčku v Krásonicích, nebudeme probírat kluky a všechny ty veledůležité holčičí starosti. Už nikdy. Tušila jsem to! To byl onen hnusný zdrcující pocit, že se na mě žene něco příšerného. Nerozuměla jsem mu, nemohla jsem Denisu varovat.“¹⁰⁰

3.3.4 Postavy

Jak uvádí Svatava Urbanová, zobrazení postav v románech Lenky Lanczové je jednoduché.¹⁰¹ Ačkoli se autorka snaží měnit jména postav, jejich vzhled, rodinné zázemí aj., přesto tíhne k jejich schematičnosti.

Pozornost je v románech zaměřena na hlavní hrdinku a její mužský protějšek. Vystupuje také nemalé množství postav vedlejších, které jsou s hrdinkou zpravidla v rodinném, či přátelském vztahu.

Hlavní hrdinkou je „obyčejná“ dívka, která hledá své místo v životě a vnějšími okolnostmi je zpravidla nucena přehodnotit svoje životní hodnoty a postoje.

Pochází zpravidla z úplné, harmonické rodiny. Výjimkou však není ani prostředí rozvrácených rodin, a tak jsou dívky nuceny čelit problémům s tím spojených. Například jeden z rodičů si po rozvodu najde nového partnera/ku, se kterým si hrdinka nerozumí, například román *Třináctá komnata* (2010) nebo *Hořká chuť lásky* (2001), ve

⁹⁹ LANCZOVÁ, L. *Hvězda naděje*. Praha : Víkend, 1994. s. 20.

¹⁰⁰ LANCZOVÁ, L. *Most do Země lásky*. Praha : Víkend, 2002. s. 191.

¹⁰¹ URBANOVÁ, S. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc : Votobia, 2003. s. 299-300.

kterých si hlavní hrdinky uvědomují, že jsou „doma“ nadbytečné a zaujímají negativní postoj vůči novému členu rodiny. Dalším případem je lhostejnost rodičů, kdy na dívku nemají čas a žijí si vlastním životem, například postava Denisy v románu *Most do Země lásky* (1999) neoplývá rodičovskou péčí, ale ona tím nestrádá, naopak se tím stává samostatnější a cílevědomější. Nebo je dívka svědkem nevěry jednoho z rodičů, např. Hanka, hrdinka románu *Most do Země lásky* (1999) apod.

Dívky jsou velmi často nositelky neobvyklých jmen a příjmeních, např. Johana Jahodová (*Past na kočku*), Julie Sladká (*Prázdniny pro zaláskované*), Šarlota Šimonová (*Š jako Šarlota*), Viktorie Vávrová (*Pár minut lásky*) aj.

Hrdinka zpravidla dobře prospívá ve škole, je extrovertní a disponuje téměř vždy půvabným zevnějškem.

V souvislosti s krásou lze rozdělit hrdinky do dvou skupin. První skupinu tvoří dívky, které jsou velmi krásné, přitažlivé a sebevědomé. Svůj půvab si velmi často uvědomují, a tak jsou mnohdy namyšlené a pyšné. Například hlavní hrdinka románové trilogie „o Radce“ Radka, dále hrdinka Monika Váchová (*Šeptej do ticha*), hrdinky Hanka a Denisa z románu *Most do Země lásky* aj.

Druhou skupinu tvoří hrdinky, které jsou vzhledově nevýrazné a trpí pocitem méněcennosti. Příčinou bývá často buď konfrontace se starší a úspěšnější sestrou či kamarádkou, nebo nějaký handicap (nadváha hlavní hrdinky, nedostatečně vyvinuté poprsí aj.). Ztracené sebevědomí jim pomůže nalézt zpravidla chlapec, do kterého se dívky zamilují, např. hrdinka Monika Šimová z románu *Hvězda naděje*, Žaneta Hrubá z románu *Schody do nebe*, Edita Havlová z románu *Střípky mých lásek* aj.

Přitažlivým zevnějškem disponuje téměř vždy i hrdinčin protějšek. Mužští protagonisté nikdy netrpí pocitem méněcennosti, naopak vždy se jedná o sebevědomého jedince. Hrdina je zpravidla jen nepatrně starší než hrdinka, je velmi přitažlivý a oproti hrdince má za sebou nejedno milostné dobrodružství (hrdina je v této oblasti vždy zkušenější).

Chlapci, kteří jsou bezmezně milováni hlavními hrdinkami, jsou autorkou popisováni v každém románu takřka stejně: většinou nosí tmavý „rozcuch“, mají výrazné oči a hezkou tvář bez vousů. Pyšní se také pevnou postavou.

Mužské hrdiny můžeme rozdělit do tří skupin. Zatímco dívčí hrdinky touží po dlouhodobém vztahu, mužští protagonisté jsou v tomto směru nejednotní. První skupinu tvoří hrdinové, kteří dlouhodobý vztah nehledají, naopak dávají přednost příležitostným známostem, např. postava Dana z románu *Prázdniny pro zaláskované*, postava Tomáše

Koubka z románu *Hořká chuť lásky*, postava Dominika z románu *Past na kočku* aj. Druhou skupinu tvoří hrdinové, kteří touží, stejně jako hrdinka, po dlouhodobém vztahu, např. postava Dana z románu *Hvězda naděje*, postava Marka z románu *Most do Země lásky* aj. Třetí skupina je nejméně zastoupená, představují ji hrdinové, kteří primárně toužili po nezávazném způsobu života, ale poté, co se zamilují, preferují dlouhodobý vztah, např. postava Viktora z románu *Hvězda naděje*, postava Tomáše Koubka z románu *Postel plná růží* aj.

Pro románové postavy Lenky Lanczové je typická jejich polarita. Postavy mají vlastnosti (kladné nebo záporné), které se nemění po celou dobu děje. Kromě hlavní hrdinky (hrdinek) se charakteru vedlejších postav zpravidla nevyvíjí, jsou stálé. Například postava Dity z románu *Prázdniny pro zaláskované* (1994) se již v první kapitole povyšuje nad své dvě sestřenice, je sobecká, falešná a pomstychtivá. Tyto vlastnosti u ní přetrvávají do konce příběhu.

V souvislosti s postavami se v románech Lenky Lanczové čtenářky občas setkávají s vystupováním stejných hrdinů v různých románech. Tímto propojováním postav autorka dává možnost čtenářkám zjistit, jak se postava oblíbeného hrdiny vyvíjela dál. Zmínka o známé postavě vzbuzuje pocit autentičnosti (čtenářky mají dojem, že se příběh oblíbeného hrdiny skutečně odehrál, když se na něj odkazuje i v jiném příběhu). Příkladem prolínání stejných postav ve více románech je postava kytaristy amatérské rockové skupiny Janka Justa, který se objevuje hned v několika románech, jednu z hlavních postav představuje v románu *Tajná láska*, vedlejší postavu ztvárnil v románech *Kam se vytrácí láska*, *Oranžové blues* či *Most do Země lásky*. Podobně postava Matěje, jenž vystupuje jako jedna z hlavních postav v románu *Kapky rosy*, dále se objevuje například v románu *Náhradní princ*. V *Náhradním princ* se setkáváme také s Vandou a Kazimem, kteří vystupují především v *Letních něžnostech*, nebo s Romanou, hlavní hrdinkou románu *Nebe plné hvězd*.

3.3.5 Prostředí

Příběhy Lenky Lanczové se zpravidla odehrávají v malých městech. Důvodem je jistá nediskrétnost měst s nízkým počtem obyvatel (zatímco ve velkoměstech se problémy ztratí, v malých městech se neutají).

Názvy měst jsou v románech fiktivní a velmi často se opakují. Autorka na svých webových stránkách¹⁰² sama přiznává, že fiktivní názvy užívá záměrně, a to z důvodu improvizace, která jí umožňuje sestavit si městečko podle svých literárních potřeb. Například za fiktivním městem Račice se skrývá skutečné místo Dačice, Chválovice představují Slavonice, Nížany představují Staré Město pod Landštejnem aj.

Nejčastěji se děj odvíjí v městě Bakov, který představuje některá místa v Ostravě a v Českých Budějovicích. Odehrává se zde například příběh románu *Pár minut lásky*, *Třinácté komnaty* aj. V městech Račice nebo Chválovice se odehrává například děj románu *Prázdniny pro zaláskované*. Nížany jsou městem románu *Past na kočku*.

Kromě měst a vesnic se v románech opakují také názvy podniků, kempů či přírodních útvarů: diskotéky Galaxie a Pyramida, bufet Jitřenka, hospoda Krmelec kopec Hrbáč, kemp Mokrá louka, hrad Kozí hrádek, tábořiště Na žabáku. Některé podniky nesou název dle asociací s nimi spojených, například cukrárna Kremrolka, knihkupectví Knihomol, bazén Delfin, noční klub Vášeň, rockový klub Díra aj.

Autorka do textu tyto podniky, zejména diskotéky, bary či kluby, dosazuje záměrně, přibližuje se tak způsobu života dnešních teenagerů, kteří tyto podniky nezdědka navštěvují.

Opakováním stejných názvů podniků v různých románech se autorka snaží vyvolat u čtenářek dojem autenticity, čtenářky nabývají pocitu, že příběhy jsou pravdivé. Hospody, kluby či diskotéky nejsou zpravidla blíže specifikované, autorka se vyhýbá detailnějším popisům prostředí.

Ukázka z knihy *Třináctá komnata*:

„Podnik s názvem **U Rafana** není kavárna ani cukrárna, ba dokonce ani restaurace. Optimisté by ji nazvali slovem hospoda, pesimisté pajzlem. Patřím mezi ty druhé, nicméně matce to za zlé nemám, v Bakově se nevyzná a zahulená špeluňka kousíček od nádraží je nejspíš jediné místo, kam trefí.“¹⁰³

Popisy prostředí jsou příliš strohé. Autorka se tak zřejmě snaží podpořit představivost čtenářek, ale zároveň tím ubírá prostor pro rozvoj jejich fantazie.

---

¹⁰²LANCZOVÁ, Lenka. Stránky Lenky Lanczové [online]. 2006 [cit. 2011-07-19]. Časté dotazy. Dostupné z WWW: <http://www.lanczova.cz/caste-dotazy.php?otazky_druh=prostredi>.

¹⁰³LANCZOVÁ, L. *Třináctá komnata*. Praha : Víkend, 2010. s. 270.

3.3.6 Čas

Příběhy románů Lenky Lanczové se odehrávají většinou v posledních dnech školního roku a následně během celých prázdnin. Podle autorky je to nejlepší doba na dobrodružství spojená s láskou, jak napsala v anotaci ke knize *Náhradní princ*:

*„Červenec se rozjíždí na plné obrátky a s ním i jízda po horské dráze prázdninových zážitků nabitá emocemi - a v neposlední řadě také horkou letní láskou, která ke každému správnému létu neodmyslitelně patří.“*¹⁰⁴

Léto je v podání autorky vždy slunečné s maximálně vysokými teplotami, jen zcela výjimečně se vyskytuje nevlídné počasí či déšť.

Ukázka z knihy *Past na kočku*:

*„Zapadající sluníčko mění sněhobílé beránky v roztomilé chundelaté kopečky oranžové cukrové vaty, až se mi sbíhají sliny. Louka svou měkkostí připomíná vysoký peršan, shodím střevíčky, abych mohla vychutnat dotek nahých chodidel po báječně jemném koberci z jetelíčku. Ať se rozhlédnu napravo či nalevo, nevidím konec, zeleň mě obklopuje svou uklidňující nekonečností jako moře. Jsem tu úplně sama... Ne, nejsem! Proti mně kráčí kluk v bílém tričku, který prý nemá žádný problém. Usmívá se pěkně zešíroka, pusou od ucha k uchu.“*¹⁰⁵

Autorka si je vědoma, že teplo a léto nejlépe symbolizuje první lásku a představuje nejvhodnější dobu na seznámení a následné odvíjení milostného citu. Autorce letní počasí dává větší prostor pro realizování příběhu; zachycuje hrdinky na letních brigádách, při kempování, na letních táborech, při vodáckých akcích atd.

Méně časté jsou příběhy odvíjející se během školního roku, přesto se vyskytují například v románech *Most do Země lásky*, *Třináctá komnata*, *Lásky a nálezy* aj., ve kterých se autorka soustředí na obtížnost studia nebo popis způsobu fungování studia na vysokých školách.

Romány Lenky Lanczové se vyznačují rychlým sledem událostí. Jsou nabitě dějovostí. Hlavní hrdinové prožijí důležité události během velmi krátké doby, není výjimkou, že se v jednom příběhu objevuje první láska, zklamání, podraz kamarádů, různá dobrodružství aj. Například děj románu *Past na kočku* se odehrává během konce

---

¹⁰⁴ LANCZOVÁ, L. *Náhradní princ*. Praha : Víkend, 2008. (anotace knihy)

¹⁰⁵ LANCZOVÁ, L. *Past na kočku*. II. vydání. Praha : Víkend, 2001. s. 220-221.

března do července a za toto krátké časové období se hlavní hrdinka Johana stihne seznámit s chlapcem Dominikem, který preferuje spíše bohémský způsob života, prožije s ním nejedno milostné dobrodružství, ublíží své nejlepší kamarádce, záhy zjistí, že je těhotná, a tak podstupuje interrupci. Nakonec si uvědomí své chyby, usmíří se s kamarádkou a navíc se ještě seznámí s novým chlapcem, který skýtá naději na nový vztah. Všechny tyto příhody a události, včetně dalších méně důležitých epizod, se odehrají během necelých pěti měsíců.

Tento rychlý sled událostí sice přidává v příběhu značnou dynamiku, ale zároveň ubírá na důvěryhodnosti.

4 Ohlasy na tvorbu Lenky Lanczové

Od roku 1992, kdy Lence Lanczové vyšel první román pro dívky *Počkej na mě, Radko!*, vydala autorka přes 56 knih. Její romány se již několikrát objevily na předních příčkách nejprodávanějších knih pro mládež.

V anketách Sukovy studijní knihovny literatury pro mládež (SUK – Čteme všichni) se v roce 1996 objevil její román *Tajná láska* na prvním místě (hlasovalo celkem 2500 dětí) a následující rok obsadila druhé místo s románem *Sólo pro Kristýnu*.¹⁰⁶

V roce 2007 se román *Náhradní princ* objevil v první pětici nejoblíbenějších knih pro mládež.¹⁰⁷

Úspěch zaznamenaly její romány i v anketě *Moje kniha*, kde se autorčino jméno objevilo na 3. místě s 2 437 hlasy. Zanechala tak za sebou všechny české autory (Jaroslav Foglar obsadil čtvrté místo s 1 656 hlasy, Božena Němcová získala 1 494 hlasy a obsadila tak páté místo aj.) a úspěšností se zařadila za Rowlingovou a Tolkiena.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ HUTAŘOVÁ, I. *Co naznačilo šest ročníků ankety dětí o knihu roku*. In: Zlatý máj: literární časopis. 1999, r. 44, s. 112 – 113.

¹⁰⁷ SUK - Čteme všichni [online]. 2005-2011 [cit. 2011-09-18]. SUK 2007. Dostupné z WWW: <<http://www.npkk.cz/sukova-knihovna/cteme-vsichni>>.

¹⁰⁸ *Moje kniha* [online]. 14.10.2010 [cit. 2011-09-16]. Hledáme nejoblíbenější knihu. Dostupné z WWW: <<http://www.mojekniha.cz/mojeVyslautori.htm>>.

Autorčina prvotina *Počkej na mě, Radko!* se dočkala celkem příznivých ohlasů, např. recenzent René Ditmar ve Zlatém máji¹⁰⁹ uvádí, že román působí v dnešní nadměrné produkci harlekýnů „*přinejmenším sympaticky*“. Zároveň však autorce vytýká „*násilné naplňování daného schématu*“: „*Rozestavila si postavy a přidělila jim role, z nichž není úniku. Občas to působí křečovitě. (...) Také některé naordinované události mají za úkol dovršit Radčinu proměnu: dívka pyšná na svou krásu se musí v důsledku kožní nemoci vyrovnat se ztrátou svých vlasů...*“¹¹⁰

Ditmar přesto autorce přiznává „*snahu a vypravěčskou schopnost přesvědčit čtenářky o něčem pozitivním*“.¹¹¹

Zatímco byl autorčin první román přijat celkem kladně, její čtvrtý román *Š jako Šarlota* (1994) zaznamenal mezi odbornou veřejností nepříznivé ohlasy. René Ditmar¹¹² upozorňuje, že žánr, ve kterém autorka působí, má mladým čtenářkám nejen představit jejich svět, ale především pomoci se v něm zorientovat, což se autorce příliš nedaří:

„*Lanczové se podařilo napsat průměrný příběh, nikoli žhavě současnou knížku, jak se nás snaží přesvědčit text na obálce. (...) Čtenářky by opravdu žhavý současný příběh měl inspirovat ještě k něčemu jinému než k rozhodování mezi Děťrichem a Fridolínem.*“¹¹³

Dodává, že výchovný záměr, o který se ve vztazích mezi dívkou a chlapci autorka snaží, vyznívá „*nepřesvědčivě a chudě*“.

Nepříznivé ohlasy sklídl i následující autorčin román *Prázdniny pro zaláskované* (1994). Svatava Urbanová ve své stati¹¹⁴ kritizuje především jeho modelovou výstavbu s konvenčními motivy a stereotypními postupy. Ukazuje na prvky triviality, které jsou v díle hojně zastoupeny, a tak stírají hranici mezi triviální literaturou a literaturou uměleckou. „*Na Prázdninách pro zaláskované mi vadí nikoliv modelové naplňování očekávaného, ale vzbuzování zdání, že se jedná o autonomní, kvalitní dílo. Kniha vzbuzuje falešnou představu, že je tomu jinak.*“¹¹⁵ Dále upozorňuje, že právě předstíráním kvality tato díla snižují úroveň kvalitní četby pro dívky a deformují vkus čtenářek.

---

¹⁰⁹ DITMAR, R. *Počkej na mě, Radko!* In: Zlatý máj: literární časopis. 1993, r. 37, č. 2, s. 105.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 105.

¹¹¹ Tamtéž, s. 105.

¹¹² DITMAR, R. *Ona a oni.* In: Zlatý máj: literární časopis. 1994, r. 38, č. 5/6, s. 157.

¹¹³ Tamtéž, s. 157.

¹¹⁴ URBANOVÁ, S. *Zamyšlení nad jedním dívčím románem.* In: Zlatý máj: literární časopis. 1995, r. 39, č. 2, s. 47-48.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 48.

Značnou pozornost tvorbě Lenky Lanczové věnoval i Pavel Mandys, který se v periodiku Týden zabýval nejen autorčinou popularitou, ale zmínil i vliv její tvorby na čtenářky. Uvádí, že autorčiny knihy čtenářky poučují a ukazují jim na konkrétních situacích, co by se jim v životě mohlo přihodit. Vyzdvihuje tedy především výchovnou funkci jejích románů: „*moralita je napsána natolik zručně, že se čtenářkám dostane pod kůži spolehlivěji než rodičovské domluvy.*“¹¹⁶

Autorka se snaží čtenářky „vychovat“, a to tak, že upozorňuje na důsledky, které mohou vzniknout z unáhleného rozhodnutí a nastiňuje, jaká volba by byla v dané situaci nejvhodnější.

Autorka tvrdí, že v jejích dílech jde především o psychologii: „*zabývá se psychologii dospívající mládeže, zobrazuje otevřeně, reálně a nepříkrášleně současná děvčata a hochy se všemi jejich problémy, radostmi i starostmi.*“¹¹⁷

Na příkladu dívčích hrdinek, jejich vnímání a prožívání, autorka ukazuje, jak je nejlepší se v dané situaci zachovat a co všechno se může přihodit.

Pro své romány čerpá inspiraci z běžného života, jak sama přiznává: „*Inspiruji se skutečným životem, stačí se dívat kolem sebe. Čtenářky mě zásobují svými zážitky, co člověk, to příběh. Navíc se dlouhodobě zabývám psychologii. Ono v podstatě to, co píšu, má sice nálepku "dívčí román", což mnozí mylně zaměňují s červenou knihovnou, nicméně jde právě o psychologii dospívání.*“¹¹⁸

Autorka staví příběh na dívčí hrdince, se kterou se čtenářky budou moci ztotožnit (věkově, intelektuálně, citově, zájmově atd.).¹¹⁹

V této souvislosti Sieglová upozorňuje, že její oslovení čtenářek je „*neapriorní (nepodceňuje je, ale zároveň ani přímo nepoučuje)*“, pozornost je věnována citlivým dívkám, které sice ještě nejsou schopné číst složitě konstruovaná díla, ale zároveň se nespokojí jen s příběhem doplněným obrázky.¹²⁰

---

¹¹⁶ MANDYS, Pavel. Královna dívčích knihovniček. *Týden* [online]. 2005, 12, 30, [cit. 2011-07-05]. Dostupný z WWW: <http://www.lanczova.cz/o-lence.php?kind=media2&ID_media=59>.

¹¹⁷ *Stránky Lenky Lanczové* [online]. 2006 [cit. 2011-07-05]. O Lence. Dostupné z WWW: <<http://www.lanczova.cz/o-lence.php>>.

¹¹⁸ OnaDnes.cz [online], [citováno dne 06.01.2011]. Dostupné z: <http://ona.idnes.cz/spolecnost.aspx?c=A090624_121349_ona_ony_jup>

¹¹⁹ URBANOVÁ, S. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc : Votobia, 2004. s. 171.

¹²⁰ URBANOVÁ, Svatava: *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc : Votobia, 2003. s. 300.

Slovenská badatelka Eva Tučná¹²¹ uvádí, že věk hlavní hrdinky a čtenářky nemůže být shodný. Hrdinky jsou zpravidla starší než recipientky. Čtenářky si totiž romány vybírají se zvědavostí, co přijde.

Ačkoli hlavními hrdinkami románů Lenky Lanczové jsou většinou dívky na prahu dospělosti, její knihy jsou vyhledávány především třináctiletými až patnáctiletými čtenářkami. Důvodem je podle průzkumu z let 1994 a 1999¹²² autorčina otevřenost v oblasti sexu. Mladší čtenářky nemají skoro žádné zkušenosti s milostným vztahem, a tak je baví si o něm alespoň číst, aby se dozvěděly nové informace a případně se „poučily“. Není výjimkou, že se ke stejným knihám vrací i několikrát. Zpravidla čtenářky, které již první lásku prožily, nejeví o tyto romány zájem a raději zvolí jinou literaturu.

Souhrnně lze tedy říci, že romány Lenky Lanczové sklízí mezi čtenářkami obrovský úspěch, kritika však jejich nadšení nesdílí. Zamýšlí se nad otázkou, zda se Lanczová ve svých románech opravdu přibližuje dnešní mládeži a snaží se jim představit jejich svět, nebo je od něj spíše oddaluje. Její romány jsou nabitě obscénními scénami a vulgaritou. A jak píše René Ditmar ve své recenzi, závěrečné ponaučení už román „nezachrání“:

*„Samozřejmě: v našem životě je plno nevkusu, vulgarity a špinavostí a literatura nemůže být o něčem, co tu není. Jenomže zatraceně si musíme rozmyslet, zda takto vyličený život nepřibližuje čtenářky k pocitu, že je to „normální“. Závěrečná katarze už to totiž nevytrhne.“*¹²³

---

¹²¹ Eva Tučná je citována v: URBANOVÁ, S. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc : Votobia, 2004. s. 171.

¹²² Výsledky empirického průzkumu z let 1994 a 1999 komentuje S. Urbanová v: URBANOVÁ, S.: *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc : Votobia, 2004. s. 177.

¹²³ DITMAR, R. *Absolutní vítězka o nejoblíbenější knihu roku 1996.* In: Zlatý máj: literární časopis. 1997, r. 39, č. 2, s. 74 – 75.

5 Závěr

Z důvodu politických změn v roce 1989 dochází mimo jiné k proměně společnosti, jejím hodnotám, a posléze i literatury. Rozvíjí se triviální literatura, především oblast dívčí prózy. Na trhu se objevují nová nakladatelství i edice zabývající se touto literaturou.

V této době vstupuje do literatury Lenka Lanczová, jejíž knihy získaly nevšední čtenářskou oblibu. Údiv vzbuzuje autorka počtem vydaných knih. Během šesti let (1994-2000) vydala v nakladatelství Víkend na 32 dívčích románů. Romány se však vyznačují stejnou strukturou, podobnými modelovými epizodami, shodnými a stále se opakujícími tématy a motivy, jak podrobněji dokládám v této práci.

Ani při ztvárnění postav není autorka nápaditější. Zobrazení hlavních protagonistů je schematické. Postavy jsou charakterizovány takřka stále stejně, a to jak fyzicky, tak psychicky. Jedná se zpravidla o přitažlivé jedince, kteří však nemají hlubší zájmy nebo různorodé koníčky, naopak veškerou svou pozornost a energii věnují jen osobě opačného pohlaví.

Po jazykové stránce využívá Lenka Lanczová spisovný jazyk, v dialogích obecnou češtinu. Časté jsou expresivní či cizojazyčné výrazy, jak dokládám v kapitole, zabývající se touto problematikou. Jednotlivé postavy nejsou jazykově diferencovány, autorka pomocí mluvy nerozlišuje např. věk, sociální postavení či jejich územní vymezení. Domnívám se, že tímto nedostatkem romány často ztrácí na důvěryhodnosti (např. nespisovná mluva u postavy vykonávající profesi učitele češtiny působí neadekvátně).

Romány Lenky Lanczové lze označit triviální literatura, jelikož obsahují velké množství znaků, náležející této literatuře. V jejích dívčích románech nacházíme např. řadu klišé, patos, hyperbolizaci, objevují se kontrasty, závěrečný happyend u většiny románů, pohádkové motivy či motivy náhody. Výjimkou není ani seriálovost, mimořádnost hrdinek, schéma krásy aj. Autorka se nesnaží o inovaci v syžetu nebo hlubší propracování postav, naopak navazuje na červenou knihovnu.

Domnívám se, že romány Lenky Lanczové neznamenají žádný literární přínos pro současné čtenářky. I když se autorka ve svých dílech snaží přiblížit dospívající mládeži, a to jak aktuálními tématy, tak jazykem, přesto je spíše odvádí od reality. Svými příběhy, které jsou zpravidla hyperbolizované, zkresluje pohled na život, a tak vlastně mystifikuje své recipientky

Lze tedy souhlasit s konstatováním Svatavy Urbanové, aby se v literatuře neposouvalo „*okrajové do pomyslného hodnotové středu jen proto, že je lepší číst něco než nic a že to 'o něco lepší' je lepší než to horší*“.¹²⁴

---

¹²⁴ Svatava Urbanová je citována z: DITMAR, R. *Roh (občas nadbytečné) hojnosti*. In: Zlatý máj. 1996, r. 40, č. 4, s. 169.

6 Použitá literatura

- DITMAR, R. *Absolutní vítězka o nejoblíbenější knihu roku 1996..* In: Zlatý máj: literární časopis. 1997, r. 39, č. 2, s. 74 – 75.
- DITMAR, R. *Ona a oni.* In: Zlatý máj: literární časopis. 1994, r. 38, č. 5/6, s. 157.
- DITMAR, R. *Počkej na mě, Radko!* In: Zlatý máj: literární časopis. 1993, r. 37, č. 2, s. 105.
- GENČIOVÁ, M. *Literatura pro děti a mládež. /ve srovnávacím žánrovém pohledu/.* Praha : SPN, 1984.
- GENČIOVÁ, M. *Literatura pro děti a mládež.* Praha: SPN, 1984.
- Kol. autorů. *Populární literatura v české a slovenské kultuře po roce 1945 – sborník referátů.* Praha : Ústav pro českou literaturu AV, 1997. ISBN 80-85778-20-3.
- HLOUŠKOVÁ, B. *O dívčí četbě.* Úhor. 1932, r. 20, č. 2, s. 58 – 59.
- HUTAŘOVÁ, I. *Co naznačilo šest ročníků ankety dětí o knihu roku.* In: Zlatý máj: literární časopis. 1999, r. 44, s. 112 – 113.
- LANCZOVÁ, L. *Hořká chuť lásky.* Praha : Víkend, 2001.
- LANCZOVÁ, L. *Hvězda naděje.* Praha : Víkend, 1994.
- LANCZOVÁ, L. *Most do Země lásky.* Praha : Víkend, 2002.
- LANCZOVÁ, L. *Pár minut lásky.* Praha : Víkend, 2004.
- LANCZOVÁ, L. *Past na kočku.* II. vydání. Praha : Víkend, 2001.
- LANCZOVÁ, L. *Podej mi ruku, Radko!* Praha : Víkend, 1999.
- LANCZOVÁ, L. *Postel plná růží.* Praha : Víkend, 2003.
- LANCZOVÁ, L. *Prázdniny pro zaláskované.* II. vydání. Praha : Víkend, 1999.
- LANCZOVÁ, L. *Schody do nebe.* Praha : Víkend, 1999.
- LANCZOVÁ, L. *Souhvězdí Labutě.* Praha : Víkend, 1998.
- LANCZOVÁ, L. *Šeptej do ticha.* Praha : Víkend, 2005
- LANCZOVÁ, L. *Tajná láska.* II. vydání. Praha : Víkend, 1999.
- LANCZOVÁ, L. *Třináctá komnata.* Praha : Víkend, 2010.
- LANCZOVÁ, L. *Všechno bude fajn.* Praha : Víkend, 1997.
- MOCNÁ, D. *Červená knihovna.* Studie kulturně a literárně historická. Praha-Litomyšl : Paseka, 1996.
- MOCNÁ, D., PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů.* Praha-Litomyšl : Paseka, 2004.
- POCH, J. *Anketa o dívčí četbě VI.* Úhor . 1932, r. 20, č. 5, s. 141 – 142.
- SIEGLOVÁ, N. *Próza s dívčí hrdinkou.* Brno : CERM, 2000.

SIEGLOVÁ, ZAPLETAL. *Vývoj teorie a kritiky literatury pro mládež*. Výbor textů od roku 1945. Praha: SPN, 1962.

SIROVÁTKA, O. *Literatura na okraji*. Praha : Československý spisovatel, 1990.

SLABÝ, Z. *Dívky pro román – sborník statí*. Praha : SNDK, 1967.

TOMAN, J. *Fenomén triviality v polistopadové české próze pro mládež*. In: Zlatý máj: literární časopis. Praha : IBBY, 1999.

TOMAN, J. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno : CERM, 2000.

TOMAN, J. *Umění a trivialita v próze s dívčí hrdinkou devadesátých let 20. století*. In: Český jazyk a literatura. 2009 – 2010, ročník 60, č. 4, s. 194 – 198.

TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. České Budějovice : PF JU České Budějovice, 1992.

URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc : Votobia, 2004.

URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc : Votobia, 2003.

URBANOVÁ, S. *Zamyšlení nad jedním dívčím románem*. In: Zlatý máj: literární časopis. 1995, r. 39, č. 2, s. 47-48.

VAŘEJKOVÁ, N. *Česká próza s dívčí hrdinkou 1,2*. Ostrava : Milata, 1994.

ZELINKA, SVOBODOVÁ, NOVÁKOVÁ, POPPEOVÁ. *Anketa o dívčí četbě II*. Úhor. 1931, r. 19, č. 8, s. 170 – 175.

Webové stránky:

Oficiální stránky Lenky Lanczové: www.lanczova.cz

Moje kniha [online]. 14.10.2010 [cit. 2011-09-16]. Hledáme nejoblíbenější knihu. Dostupné z WWW: <<http://www.mojekniha.cz/mojeVyslautori.htm>>.

7 Přílohy

Několik názorů na problematiku dívčí četby, otištěných v Úhoru roku 1931.

Celkově udržuje knihovna dobrou úroveň loutkářské literatury a nikterak si nezadá před jinými knihovnami. Má mnoho čísel velmi pěkných. Jestliže nejsou zde samé perly, nejsou ani jinde a redakce může být spokojena se žní, kterou do světa poslala.

ANKETA O DÍVČÍ ČETBĚ II.

(Pokračování)

Pan prof. **Vojtěch Zelinka**, spisovatel a literární kritik v Praze:

Hoši se dostávají k četbě pro dospělé přes knihy dobrodružné všeho druhu, cestopisné a fantastické. Tento stupeň v čtenářské zálibě dospívajících dívek chybí. Jednodušší a také rychlejší citový vývoj dívek vede k tomu, že jsou jimi hledány knihy, ve kterých má hlavní slovo společenský život dívek, jejich úspěchy v něm a především láska a různé její důsledky. Tohoto rychlého přesunu z knih dětských v knihy, které se neliší mnoho od knih pro dospělé, nemění a asi nezmění ani současná doba, která volnějším stylem obou pohlaví zdála by se odstraňovat všechnu romantičnost sblížení mladých duší a těl. Chybou dívčích románů na rozdíl od dobrodružné, cestopisné a fantastické četby chlapecké jest, že se děvčatům předkládají lákavé a líbivé situace životní jako něco samozřejmého, čeho lze dosáhnouti zhusta velmi snadnými zbraněmi ženské chytrosti a obratnosti. V uvedených románech chlapeckých jsou zachycovány případy života, které vyžadují nadprůměrné obratnosti, zručnosti, chytrosti a závažných kvalit mravních. V dívčích románech se děvčatům sladce lze o snadnosti lidského štěstí, nota bene lidského štěstí, jež má vésti k nejzávažnější spolupráci muže a ženy. Bylo by tedy nutno a) buď koncipovat dívčí romány tak, aby v nich byly situace životní, jež jsou údělem dospívajících dívek, zachyceny v takové podobě, nezkreslené jak v negativním tak v pozitivním smyslu, v podobě, která by podnětným způsobem působila na čínorodé, od trpného a příliš citového snění se vzdalující dychtění dívčí ve jménu závažných ideálů společensko-mravních, b) nebo upustiti vůbec od takových prací a dáti do rukou dívek knihy, v nichž by jejich život byl v rámci života lidí dospělých zachycen bez sentimentality, bez povrchní hravosti, bez koketerie, s onou moudrou taktností a vážnou shovívavostí, která nevidí v mládí sice opojného zázraku, ale která nedovede s něho se-třítí všeho slibného a radostného.

Ostatné splněním požadavků uvedených sub a) vznikne literatura velmi blízká té charakterisované sub b).

Slečna **M. Svobodová**, správkyňe čítárny mládeže v Ústř. knihovně hlav. města Prahy:

Podle zkušeností z naší čítárny jest viděti, že dívky ve věku 13—14 let žádají opravdu zvláštní dívčí četbu, která nemůže hochům vyhověti. Rozdíl v zálibách čtenářských mezi hochy a dívkami se jeví tak značně, že není možno přihlížeti k malému procentu těch čtenářů, kteří se shodnou na společné zálibě.

Nedostanou-li dívky četbu svého druhu, stává se nám často, že mají před sebou otevřenu pohádku většího formátu a na ní ne-

nápadně rozloženu „Hvězdu“, „Pražanku“ a j. časopisy. Myslím tudíž, že by bylo lépe dívčí četbu uznávat i dáti dívkám do rukou ony naivní, třeba méně cenné románky, které nemohou tak špatně na mladou duši působiti, jak se může stát u románů z časopisů výše uvedeného. Ovšem tím není řečeno, že bychom si nepřáli na příště od spisovatelů, aby dívkám skládali četbu jen uměleckou a literárně-hodnotnou.

Paní Ema Nováková, spisovatelka v Praze:

Bylo tomu a bude, že dívky všech společenských vrstev budou neúnavně vyhledávat četbu zvláštních osudů ženských, plných skutečné a nejčastěji vysněné romantiky, záhadných typů a tajemných setkání toužících srdcí. Budou ztotožňovati život svůj se sudbou literárních rekv pod zorným úhlem dnešního rozkvětu kinematografické produkce a snah, potlačujících trampské hnutí.

Nutno tedy počítati v otázce čtení pro dívky se všemi závažnými složkami života dnešní mládeže a usměrniti četbu se zřetelem k jejich zálibám a potřebám, a to v určitém souladu k jejich současnému zájmu.

Než my — průkopnice ženského vzdělání a rovnoprávnosti obého pohlaví — stojíme za svými původními požadavky do důsledků a už z tohoto principu zavrhneme tak zv. dívčí četbu, t. j. onen odvar lžiromantiky à la Čárská, jímž se čtenářky odvádějí od prostého života a jeho smyslu. Nechápu svět tak, jak vskutku jest, s jeho radostí, bídou a rmutem každého dne, nenaučí se býti odpovědný za své činy a myšlenky, nenajdou v sobě nikdy, odkojeny podobnou literaturou, potřeby kladu životního. Odtud takové množství trosečnic, končících sebevraždou nebo ještě hůře, neboť charakter hrdinek, jež jim popletly hlavu, se nevytváří v tuhé kázni vlastní vůle a práce, s vírou v sebe a v soulad vesmíru. Tyto problémy výchovné neřeší knížky o studentkách naší i cizí provenience, jež mládež hltá.

Co se týče četby obého pohlaví, soudíme, že padá na váhu i vkus té části dívek, jež pěstují sport ať v „Sokole“ nebo v jiných tělovýchovných spolcích nebo skauting, čímž se přibližují k zájmům společným i hochům. Někde i škola koedukační pomáhá k tomuto vyrovnávání zájmů. A to je také důvod podstatný k zamítnutí tak zv. dívčí četby.

Je však třeba pomoci té druhé části dívek, jež ještě nedospěly k výhodám spartánské výchovy a jež prahnou po odvarech lžiromantiky. Z této nutnosti je nejlépe vytvořiti v knihovnách zvláštní koutek četby pro dívky, v němž shromáždíme díla z naší i světové literatury, jež mohou uspokojit hladová dívčí srdce. A pak ovšem bylo by ideální dáti do rukou dívce pravou knihu v pravý čas. Ale to se spíše může podařiti matce a učitelce nežli knihovníkovi, jemuž pro administrativu nezbyvá času na zpovídání hledající dívčí duše.

Není třeba bránit výběru románové četby. Neboť stejně život a kino zasvětily dívčí svět předčasně do tajemství společnosti.

A tak z našich romanopisců dávejme dívkám Zeyera, Třebízského, Jiráska, Baara, Světlou, Němcovou, Jesenskou, Klostermanna, Medka, Koptu, z cizích Turgeneva, Potapenka, Němiroviče-Dančenka, Puškina, Lermontova, Sienkiewicze, Rostandova Cyrana, Cervantesova Dona Quijota, Marka Twaina atd.

Ve výběru, kterým chceme dát do ruky dívkám v pravý čas pravou knihu, řídíme se myšlenkami, jež o knihách i autorech napsal Smiles, filosof praktické moudrosti:

„Knihy uvádějí nás do společnosti nejlepší, seznamují nás s nejlepšími duchy, kteří kdy žili. Knihami slyšíme, co oni mluvili a konali; vidíme je před sebou, jakoby opravdu živi byli; jsme účastni jejich myšlenek. Cítíme s nimi, radujeme se a truchlíme s nimi; jejich zkušenost stává se zkušeností naší a nám se zdá, jako bychom jistou měrou jednali s nimi, ve všech výjevech, které se nám v nich popisují. Vládnoucí duchové světa právě tak žijí ještě dnes, jako žili před věky. I sebe chudší člověk smí vstoupit do společnosti těchto veleduchů, bez obavy, že by ho měli za dotěrného.

Všichni, kteří se naučili čísti, zaplatili si vstupné do tohoto kruhu!“
Nuže — naučme tedy čísti!

Sl. Marie Poppeová, odb. učit. v. v. a spisovatelka v Plzni:

Kdykoliv se rozvíří debata o dívčí četbě, vzpomínám svého raného mládí. Vždy se při tom bezděky usmívám. Tehdy — před mnohými lety — jsme bývaly rády, jestliže jsme dostaly do roka 2—3 knížky, které byly obsahem nám blízké. Nebylo výběru. Buď jsme četly (a jak rády!) lehounké knížky „dětinské“, nejčastěji z Dědictví maličkých, nebo jsme sáhly směle po literatuře dospělých. Z nedostatku knih českých doplňovaly jsme požadavky prahnoucích dušiček četbou německou. Dalo nám to notně práce, než jsme jen trochu upokojily svou touhu po knize.

Kdybychom se tehdy byly dostaly k nějakému nynějšímu výkladu knih, byly bychom před ním stály vyjeveně od rána do večera. Naši pedagogové by ustrnuli, kdyby zvěděli, co jsme četly. Dnes by ty četné svazky propadly u všech komisí. Jen něco by jim snad prospělo: že v nich nebylo nic závadného, a nemravného už dokonce ne. Všecko všude bylo naivnější, nejen my, „žáby“, které by byly údivem zkameněly, kdyby jim byl někdo řekl, že pozdější holčiny budou mít v literatuře „extra rubriku“.

Upřímně řečeno: pro tohle odvětví nebyla bych nikdy hlasovala, majíc na paměti své vlastní mládí. Ale „rubrika“ je tu, proto se s ní musí počítati. Konečně uznávám, že my jsme se snadno probily, že nás nic nepokazilo, protože nebylo svodu s dobrých cest. Nemravná kniha nebyla by směla do domu, i kdyby ji byl někdo vydal.

Ted' je to horší. Literatura zabíhá někdy do takových extrémů, že i dospělý člověk leckterou knihu odhodí, aniž by jí dočetl. Dospívající mládež, chytivá a chytlavá, by snad — ke své zkáze — dočetla. Protože dívky po určité stránce rychleji dospívají než hoši, bylo zajisté nutno, aby se náklaze čelilo jiným proudem, který by vyhovoval dívčím požadavkům a nahrazoval zpolovice četbu dospělých lidí. Takový „přechodníček“ mezi dětstvím a vyspělostí.

Při tom mějme na paměti, že dívky jsou opravdu vnitřně jiné než hoši. Nemusím podrobněji analysovat, co už je psychologicky zřetelně dokázáno. Nebylo tedy odvětví dívčí četby špatným výmyslem, špatným zařízením. Škoda, že se vyvíjelo téměř překotně. Rychlá

práce nikdy nestojí za mnoho. Šlo-li křivolakou cestou, není vinou ani redaktorů sbírek, ani nakladatelů (aspoň výhradně ne), ale chyba tkví v požadavcích, které se dosud činí na toto odvětví literatury mládeže.

Dívčí četba by byla zásadně zcela přijatelná, (proto také nehlasuji pro její zrušení), kdyby šla lepšími cestami literárními i výchovnými. Tedy ne ji potlačiti, ale reformovati.

Souhlasím se vším, co se vytýká většině dívčích románek: že jsou mělké, nasládlé a že namnoze zkreslují skutečnost. Zavádějí čtenářky do lichého snění, činí je náročivými a podporují přílišnou důvěřivost v dobrý osud, i když je obsah knihy hodně zmodrchaný. Není divu, že knihy jsou takové, vždyť nikde neprodají — ve druhé čtvrtce dvacátého století! — jiné dívčí četby než takové, která má lehký námět, trochu dějových uzlíčků, a která dobře končí. Ptejte se maminek, zda by koupily jinou knihu, — děvčátek, zda by se jim něco jiného líbilo.

Vydavatelé se bezděky podvolují, jinak by pohořeli. Je to vkus doby, — řekneme: zastaralý vkus, který by se měl už jednou odložit jako dvacetiletý klobouk. Arciť: móda knižní se nemění tak rychle jako móda šatů, často „bohudíky“, ale také někdy „bohužel“. Právě o dívčí četbě bychom si měli trochu pospíšiti, abychom nezůstávali pozadu. Ne předbíhati, ale zarovnávatí krok.

Jdeme-li za heslem, že pro mládež se má vybrati z dobrého nejlepší, řídme se jím také při výběru dívčí četby. Ovšem, že nemůžeme autorům přikazovati, co a jak mají psáti, ale oni sami by si měli ujasniť, komu píší a proč píší. Neměli bychom mladé čtenářky (jsou-li právě na nízkém stupni) ještě více snižovati, ale povznášeti. Nedbatí úzkostlivě toho, čemu při četbě dávají přednost. Přivykati je názoru, že není všechno dobré a pěkné, co je bílé a růžové, ale že obrázkům sluší i tmavší tóny, — že vynikající hudba nemůže hráti samé skočné a že mělké vodě přijdeme brzy na dno.

Na odlišnou tvorbu mohli bychom upozorniti kratičkou předmluvou (na začátku díla, ne na obálce, která se brzy odhodí), v níž bychom vysvětlili, proč je kniha taková a ne jiná.

Mluvila-li jsem o výchově, nemyslila jsem tím nikterak plané mentorování. Pedagogická cena knihy musí tkvít v obsahu a ne v nezáživném „kázání“. Prostý příklad řekne víc než tisíc slov. Nenabádejme k dobru ani přímo, ani dlouhým výkladem; i zde platí: „moudrému napověz“.

Viděla bych tuze ráda, kdyby se dívky — věrně podle skutečnosti — i v knihách dověděly, že každý přehmat, každá svévole, a rozhodně těžká vina nemusí dobře skončiti, — že někdy malá umíněnost, malý vrtoch stačí, aby bylo ztroskotáno štěstí života. Osud se nedá leckdy ani uprositi, aniž na něm něco vynutíte. Ať se dívky odnaučí věřit, že se musí všechno vyrovnat jako v nynější knize, která končí svatbou i tehdy, když si snoubenci před tím k smrti ublížili.

Dále bych ráda, aby se dívky dovedly smiřovati se vším, co je neodvratné, aby je četba posilovala a ne jich změkčovala. Není vždy pro člověka pohromou, co pokládá okamžitě za své neštěstí. Stává se, že právě někdejší zlo se pro nás obrátí v pozdější dobro, a že potom

uznáme, jak špatně bychom byli pochodili, kdyby se bylo kdysi vyplnilo naše vroucí přání.

Straním-li knize, která staví na základech skutečnosti, nechci tím říci, že zavrhují, co vede k vyššímu stupni, než na kterém lidstvo nyní stojí. Naopak: nerada bych, abychom zabředli do všednosti. Dejme vždycky mladé duši něco jednak pro útěchu, je-li život záhy příliš krutý, jednak pro povznesení nad zemský prach. Není věci nejposlednější, uchovati vzácný pel idealismu, jež každodenní starosti tak rády stírají. Nechtějme, aby s dívčího obzoru zmizela i nejposlednější hvězdička na nebi, beztoho dosti chudém. Co by bylo do všeho, kdyby zmizela snaha po něčem lepším, než co okamžitě prožíváme, ať materiálně, ať duševně. Každý pokrok šel po stupních fantasmie, ke každému krásnému cíli dospělo lidstvo na perutích smělého snu.

I v nové dívčí literatuře mi něco překáží. Je to líčení moderní dívky. Obsah knihy může arciť býti humoristický, proč ne. Zdravý humor je dobré koření, kterým se oslazují a osvěžují vážné zjevy života. Ale není přece nutno, aby každá moderní dívka byla uličnice. Neboť: posmívá-li se kdo starým lidem a karikuje-li profesory, je to uličnictví. Jest veliký rozdíl mezi svérázem a hrubostí. Originalita a nevychovanost není totéž. Není třeba, aby byl kdo nedůstojně poníženy nebo necharakterně přetvářivý, ale nejprostší takt zapovídá, abychom se ve společnosti chovali neotesaně a k starším osobám urážlivě. I je-li stáří v leccčems odlišné od moderního směru, nebývá to (zvláště v naší době) tak hrozné, aby mládež měla příčinu k posměchu a k urážlivému chování, ačli se nechce úplně zbaviti nátěru ušlechtilosti a názvu inteligence.

Snad že se takové moje názory budou zdáti přísné, ale nemohu za to: hájím až žárlivě úctu k stáří, k rodičům, k učitelům.

Naznačila jsem zhruba věcné požadavky pro dívčí četbu. Zajisté nejsou všechny, ale dobrý autor najde si vždy správnou cestu i nějaký nový námět pro svou práci.

Pokud se týče knih, které již vydány byly, není jich mnoho, jejichž obsahy mi příznivě utkvěly v paměti. Nejvíce na mne zapůsobila „Princezna“ od Žofie Urbanovské, vydaná kdysi ve sbírce „Dívčím srdcím“. Zdá se mi takřka vzorem dívčích románů. Ale bohužel, tato krásná kniha se nedočkala druhého vydání. Tentýž osud měly i „Slečny Danaidky“ (Dombre). Zasluznou prací jsou: Sokolové „Doušek z naší studánky“, Jesenské „Jarmila“, Pospíšilova „Baruška“, knížky (dívčí četba) Anny Řehákové a Pavly Moudré. Velmi dobrá a poučná jest kniha Heleny Kellerové „Povídka mého života“. Z novějších jsou dobré: Bistrova „Princeznička bez trůnu“ a Jev. Tura „Princezna Dubrovina“. Toté nějakých princezen! Ale všechny jsou nepravé, byť z dobrého rodu. Žádná nežije nadarmo, — zvláště prvé dvě pracují energicky pro spásu rodiny.

Vida, — zapomněla jsem doporučiti jako pevný rys v literatuře lásku k práci a snahu po samostatnosti. Ale to se jaksi rozumí samo sebou. Jenže není provedení všude tak zdařilé jako u mých „princezen“. Zejména samostatnost jest svrchovaně důležitá: zmenšuje množství ztroskotaných dívčích existencí a pozdější eventuelní vdovskou bídu.

Ještě slovo o literární hodnotě knihy. Ovšem, že se mladí čtenáři často neshodnou s knižními komisemi. Vždyť i dospělý člověk bývá málokdy dobrým a spolehlivým kritikem. Nedivím se, že mládež sleduje s napiatou pozorností výhradně obsah knihy a že jí je forma nebo stavba umělecká věcí vedlejší. Já sama, ať čtu cokoliv (pouze pro sebe, ne jako recendentka), sleduji po prvé jen děj, který nebývá vždy tak prostý, jako u dětské četby. Teprve při druhém čtení, kdy mne už neruší dějový spád, oceňuji plně cenu literární.

Mládež čte málokteré dílo po druhé. A má přece už mnoho dobrých knih, které by zasluhovaly, aby byly čítány vícekrát. Doufejme, že i odvětví dívčí četby bude zakrátko na postupu. Potom si nebudeme muset stěžovat, že dospívající dívky poutá jenom děj a nikoliv také stránka umělecká. Až budou zmlsány dobrou četbou, dovedou bezpečně rozeznat cennou věc od braku a přikloní se tam, kde bude více krásy a uslechtilosti.

(Pokračování.)

POSUDKY O KNIHÁCH

JAR. HLOUŠEK: VESELÁ PRAŽSKÁ ŘIKADLA, obrázky Jos. Wenig, nakl. A. B. Černý, 1931, 26 Kč.

Knih, která jistě způsobí mnoho radosti pražským dětem. Autor měl originální nápad, zveršovat formou říkadlovou dnešní pražský život, to, čeho si dítě všimne na ulici, nebo co tvoří nápadnou a neodmyslitelnou součást Prahy: Pražská brána, Hradčany, Petřínská věž, jak se v Praze jezdí, strážníci, fotbal na Letné, medvěd pod hradem, rybáři u Libně, atd. Vers je pěkný, plynutý, rytmus bezvadný, autor se nám projevuje jako dobrý znalec pravé dětské poezie a ví, jakým slovem a výrazem dítě upoutá. Vtip ani humor nechybí. Obrázky jsou čtyřbarevné a líbivé, v lapidárním stylu, jak známe z jiných dětských knih Jos. Weniga. Máme v čísle přílohu.

Nakladatelství, které od převratu má pověst uměleckého podnikatelství v dětských knihách, věnovalo výpravě knihy nejlepší péči a naše pražská drobotina bude mít letos skvostný dárek k Mikuláši nebo k vánocům.

V. F. S.

TULÍNČEK A BULÍNČEK IDU S JANOM NA DRAKA. Píše RODEN, ilustruje J. VODRÁŽKA. Nakladatel L. Mazáč v Praze, 20 str., 1931.

Knih, která opisuje výpravu Jankovu s Tulínčkem a Bulínčkem za drakem. Tulínček a Bulínček sú lesní, veselí neposedkovia a hoci drobúlinkí, predsa statoční a bystrí pomocníci Jankovi. Draka zničili, ale spadli do mraveniska. Rad vyslobodených detí s Jankom hľadajú ich. Vypravuje o ich ďalších príhodách a dobrodružstvách druhá kniha: „Tulínček a Bulínček v mravenisku“ a tretia: „Tulínček Bulínček medzi hviezdikami“. Všetkými menovanými knihami dostáva sa našej slovenskej drobotine toľkej radosti, že by som priala autorom najvýraznejšej kritiky: zachytiť si jej plamienky rozžaté v očiach samotných najmladších čitateľov a posluchačov pri čítaní alebo načúvaní z ich kníh. Autorom sa podarilo textom aj ilustráciami zobudiť to, po čom živelné túži malý čitateľ — veselú náladu. Tým vyhovelí vrodenej detskej potrebe. Vypravovanie je prosté, jednoduché, detské a tým získava pozornosť i srdce drobotiny. Ilustrácie vystihujú situácie veľmi trefne! Živé a barevne harmonické ilustrácie výrazne dopĺňajú text. Pri celkovej výprave

ňoval proniknutí knížek DK do široké veřejnosti. Těšilo by mne, kdyby čilá nová správa získala tolik finančních prostředků, aby mohla přikročit k vydávání knih pro mládež ve větší míře.

Co jsem tu uvedl, ukazuje na nezdravé poměry vydavatelské u nás. Vychází všelijaký jalový brak i v krásné úpravě a dobré knížky se těžko na světlo dostávají.

Myslím, že by tu „Úhor“ mohl zlepšiti žádoucí styk mezi autory a nakladateli. Vím, že je dosti nakladatelů, kteří by rádi dobrou věc vydali, a nemohou jí sehnati. Naopak zase dosti autorů chodí s rukopisy od dveří ke dveřím a právě o těch pravých neví. V každém čísle „Úhoru“ by mohl býti koutek, kde by nakladatelé ohlašovali, jaké spisy k vydání hledají.* Tím by autoři dostali dobré vodítko a neposílali by rukopisů zbytečně tam, kde jich mají haldy, nebo tam, kde si přeji docela jiných věcí.

Zkušenost ukazuje, že nevede k cíli, posílá-li autor svůj spis k nakladatelům podle adresáře. Dobře by věci posloužilo, kdyby Sekce přátel liter. pro mládež mohla zařídit čilou autorskou poradnu, informační a zprostředkovací.*

Jak by se nám to potom lehčeji psalo!

ANKETA O DÍVČÍ ČETBĚ VI.

Pan Dr. Jos. Poch, ředitel městské knihovny v Berouně, dotýká se tohoto předmětu v knížce „Dorost a kniha“, o níž jsme podrobně referovali v minulém ročníku. Svolil, abychom zde z ní otiskli tyto odstavce:

„U hochů se jeví (v četbě) zájem o romantiku činu, u děvčat o romantiku citu. Jsou to dva zájmy velmi protichůdné, a jsou-li příliš jednostranně pěstovány, mohou mít i neblahé důsledky v pozdějším životě. Bylo by snad dobře nerozlišovat příliš četbu pro dorost dívčí a chlapecký a pokusit se naučit i dívky číst něco jiného než jen tu literaturu, jež přihlíží téměř výlučně k záležitostem citu, a hochy opět s ní trochu seznámiti. Možná, že by to časem vedlo k jakémusi zjemnění citového chápání u hochů. Ale ještě více bychom si přáli, aby se dívky naučily číst o věcech jednak reálnějších, než jsou ty sentimentálně šťastné nebo nešťastné milostné příběhy dívčích románků a románů, jež jsou již jejich chápání dostupné, nebo aby se alespoň naučily číst o věcech také sice hodně romantických, jejichž romantika však a neuskutečnitelnost v denním životě by byla tak pronikavá, že by nemohla vést nikdy k nespokojenosti s průměrnou skutečností, v níž je jim potom žítí. Zvláště dnes, kdy máme mnohem více dobrých cestopisů i dobrých knih, jimž říkáme dobrodružné, a mnohem méně opravdu dobrých, ne jen neškodných, románků pro 15—16letá děvčata, by byla alespoň částečná změna čtenářské orientace dorostu prospěšná“ (str. 44—45).

*) Redakce „Úhoru“ ráda vyhoví tomuto přání, otiskne výzvy nakladatelů a je ochotna stát se i autorům zprostředkovatelem. Dívá se však poněkud skepticky na naději páně autorovu vzhledem k nakladatelům.

Pozn. red.

„Je veliký zájem o „dívčí“ četbu a právě tyto knihy (t. j. dívčí romány) mohou vésti později k četbě vyššího řádu“ (str. 26).

„Objevují-li se u dívek, třebaž až nepříjemně často, chápeme to: odpovídají jistě jednomu z nejsilnějších zájmů dospívajících děvčat, vypravující jim o lásce a jejích problémech. U hochů se s nimi téměř nesetkáme...“ (str. 45).

„Obliba historických povídek u dívek pěkně ukazuje na přechod dívčí četby v četbu „ženskou“, v pejorativním smyslu. Ustavičně se opakující jméno Brodského, Javořícké, Kyzlinkové, Neubauera atd. jsou nám pobídkou, abychom se více a lépe starali hlavně o četbu dorůstajících dívek; čtou poměrně mnohem více než hoši a je tedy tím důležitější, co čtou“ (str. 31).

„Zdá se nám, že v mnohých knihovnách je pro dívčí dorost dost a dost skrytého nebezpečí v zdánlivě realistickém, ve skutečnosti hodně nepravdivém líčení života a úkolu ženina v životě“ (str. 49).

„Snad se zdá divné, že považujeme za nebezpečnější literaturu t. zv. dívčí než na př. dobrodružnou a detektivní. Ale myslíme, že jsme dost jasně několikrát naznačili důvod toho: je to zdánlivá mnohem větší realnost milostných a podobných příběhů, než příběhů detektivních a dobrodružných, která svádí k předpokladům, že v opravdovém životě může tomu také tak být jako v románech, a vede pak k nespokojenosti v životě, který se nutně liší od onoho pseudoreálného románového. Mohli bychom uvést ještě jeden důvod, proč se nám zdá tento druh literatury málo prospěšný a spíše škodlivý: neučí totiž většinou ženu jednat. Dívka nebo žena vychází sice v těchto románech obvykle vítězně z těžkých okolností a poměrů, ale málokdy svou vlastní a dokonale poctivou prací. Vítězí obvykle svým půvabem, krásou, tedy něčím, zač vlastně nemůže, co není její zásluhou, a co — hlavně — velmi často chybí čtenářkám. Do jakého konfliktu se skutečným životem a do jakého falešného postavení se pak dostávají čtenářky! Vytvoří si podle osudu své oblíbené hrdinky názor na svět a požadavky na život, jichž splnění očekávají, a zapomínají, že jim k tomu chybějí ty předpoklady, jež byly v knize. Naproti tomu knihy určené především hochům vyzdvihují většinou moment životního boje a solidní, úporné práce, jež vede k životnímu úspěchu. Hrdiny chlapeckých románů nejsou lidé krásní nebo alespoň nevítězí proto, že jsou krásní, nýbrž že jsou obratní a důvtipní. To jsou vlastnosti, jichž se může hoch dopracovat.

Mohly bychom tedy požadovat od literatury pro dorost, respektive od literátů, pišících pro dorost, jakousi reformu dívčí četby, více opravdové realnosti než dosud, větší zdůraznění práce a rozšíření zájmu z oblasti převážně citové do oblasti spíše rozumové. To se ovšem týká hlavně literatury pro dívky 17—18leté, u nichž jsme shledali příliš jednostranné zájmy“.

Pan Arnošt Kvasnička, knihkupec a nakladatel v Praze.

Běželi o přesnou statistiku toho, které knihy čtou dívky nejraději, jest potřebí, aby si ji pedagogové zjistili dotazy u různých knihkupců a v knihovnách. Zjišťováním u dívek byl by obraz zkreslen, neboť se nepřiznají, čtou-li snad sladké romány a časopisy, jako Pražanku a p.

II. referát: BOH. HLOUŠKOVÁ, PRAHA.

Poslední dobou znovu byla rozvířena u nás otázka dívčí četby. Na trhu knihkupeckém objevují se stále nové knihy z tohoto oboru. Vyjímaje některé, neukřivdíme většinu, řekneme-li, že jsou původu cizího, předělané na naše poměry.

Pokud jsou děti malé, líbí se hochům i děvčatům tatáž četba. Ale kolem 12. roku u děvčat se začíná záliba měnit. Vypěstlost děvčete nastává dříve než u hochů. Doba puberty působí i na dívčí duši. Dívky touží po knihách, v nichž počíná erotika, kde se dovídají o určení ženy a osudech jejích v rodině a v mateřství. Děvčatům se líbí v té době zvláštní četba a rodiče, knihovníci a obchodní konjunktura této zálibě hoví.

Táži se: „Je třeba takové zvláštní literatury? Co dobrého přináší?“

Hrdinkou v těchto knihách bývá takové „l'enfant terrible“, jemuž je vše dovoleno; doma, v pensionátě vše se mu daří a ještě bývá za své uličnictví odměněno zvláštním úspěchem nebo zvláštním štěstím. Čtenářky jsou utvrzovány v domněnku, že dívkám sluší podobné výstředky a velmi často se s nimi ztotožňují a je napodobují. Nechceme brát dívkám knihu veselou, ale nedávejme jim takovou, která by je sváděla k myšlence, že „život je samá švanda“. Jiné knihy toho druhu jsou sentimentální, které sice hoví romantismu dívek, ale život zkreslují. Děvčata stávají se nespokojena s vlastním osudem, cítí se nešťastnými.

Právě v této době, kdy dorůstající dívka nemá správného názoru na život, nemá vychovatel podporovati této záliby. Děvče nemá žít jen v mlhách a ve snění. Jest žádoucí, aby i v takové četbě byl předváděn život skutečný se svými vážnými a stinnými stránkami.

Jesenské „Jarmila“, Karin Michaelisové „Bibi“, a Porterové „Polyanna“ jsou knihy, které jsou dobrými vzory tohoto druhu četby. Prostota, skromnost Jarmilina — upřímnost, odvaha a srdečnost Bibina — a radostná odevzdanost Polyannina — ukazují psychologické momenty dívčího života i po jiných stránkách, než bývá v běžné dívčí četbě.

I na dívčích školách pokračovacích jeví se rozdíl ve výběru knih. Kdežto hoch volí knihy svého oboru, knihy dobrodružné, cestopisné, děvče vybírá spíše zamilované romány. Taková „Červená“ a „Modrá knihovna“ jest u nich oblíbenou četbou.

Vloni dostal se mi do rukou reklamní leták podobné knihovny; na prvním místě ovšem byly chváleny zmíněné romány a dále bylo řečeno asi toto: „Přijde-li vám doma muž na takovouto četbu a dá vám místo ní jinou knihu vážnou, místo naší, kterou muži posměšně jmenují „limonádovou“, — neodporujte! Jeho knihu vezměte, a když odejde, schovejte; nebavila by vás, a po čase mu ji vraťte nečtenou! Ale pravou zábavou a požitkem bude pro vás kniha naše!“

Někdo řekne: nakladatelský trik — ale je to vlastně návod k nepoctivosti a k demoralisaci žen. Rovněž některé značně rozšířené časopisy pěstují podobnou lehkou zábavu. Takovou četbou se vytváří dnešní dívka, povrchní, líbivá, která pojímá poměr ženy k muži jen jako flirt a nemyslí na to, že má býti vážnou jeho spolupracovnicí v rodině

a v životě. Mladí muži domáhají se úspěchu sebevzděláním, což zůstává vzdáleno dívkám.

Právě v době dospívání bývá třeba součinnosti domova se školou, aby byly dívky vedeny k pravému životu a aby se jejich četba nesla pravým směrem. I v knihovnách může knihovník zasáhnouti, vyřadí-li z knihoven bezcenné knihy. Pravda, kniha vnucená zůstává nečtena; ale ukáže-li se pravá cesta k lepšímu a vzbudí-li se zájem pro knihu dobrou, uměleckou, jistě nebude to bez užitku.

Dobrou knihou propagujeme uplatnění ženy. Ukažme jí, že její zaměstnání není zatímní, že manželství není jen pouhým zaopatřením ženy. Kniha ať ukáže děvčatům také život muže, jakým skutečně jest, a po stránce psychologické.

Jeden z účastníků ankety se vyslovil, že prý je nemyslitelné, aby hoši a děvčata byli vychováni stejnými knihami. Nesouhlasím, vždyť doba divčí puberty netrvá dlouho. A sám prezident Masaryk řekl: „Muž a žena vyvíjejí se od počátku společně, působili všude a působí stále na sebe vzájemně“. Má-li dnes jít muž a žena spolu v souladu životem za svou existenci, je třeba, aby dívka byla vychovávána tímž způsobem. Nemusíme se obávat, že bychom tím setřeli její žensství.

Chorobná sentimentalita, která se propaguje v dívčích románech, není pravým, teplým, živým citem. Tvoří nebezpečné, jednostranné polovzdělání, moderní polovičatost, která působí, že dívčí moderní názor není dobrý ani krásný a nemá schopnosti, aby zachoval chut, odvahu a radost k životu.

A právě v době puberty měly by dívky číst knihy, které by bez tendenční morálky ukazovaly správnou cestu k budoucímu životu a nesváděly je k planým ideálům, se kterými se v životě nesetkají. Myslím, že nejlepším věnem dívky pro život je, vzbuditi v ní lásku k práci, odvahu k samostatnosti a smíření s vlastním životem takovým, jaký skutku jest. Pokládám většinu dnešní t. zv. dívčí četby za nevhodnou. Jelikož však z praktického života víme, že poptávka po ní potrvá, snažme se vybrati jen ty nejlepší z dobrých knih a doplniti je na vyšším stupni po 14. roce dobrými romány. Není třeba se jich lekat, vždyť biografy a okolní život podávají jim obrazy téhož druhu.

A hlavní věc! Povolání spisovatelé necht' nám vytvoří knihy dobré, umělecky hodnotné, které by naše dívky vedly k pravému pochopení života ženy a matky.

ANKETA O DÍVČÍ ČETBĚ V.

(Pokračování. Do této ankety spadají náhodou také oba sjezdové referáty.)

Spisovatel **Payel Sula** (vl. jm. Jos. Sulík), odb. učitel v Praze:

Věc je závažná a ankety měli by se účastniti učitelé, rodiče, literáti, lékaři, psychiatři a psychologové, také arci nakladatelé. Dívčí četba vlivem domova i školy není dobře vedena, naváděna, není sledována a správně opatřena. Čte se hojně tajně; ve věku pubertním čtou se knihy zakazované, přeládlé nebo zas divoké, romány psychicky napínavé